

GERÇEĞE DOĞRU
zafer
BİLİM-ARAŞTIRMA • KÜLTÜR-SANAT DERGİSİ

552. SAYI ARALIK 2022

FİYAT: 25 TL

İNSANLIK İNSANA HASRET KALMASIN

OKYANUSLAR ASİDE DÖNÜŞÜR MÜ?

YÜRÜYEN AĞAÇLAR

BOLLUK ÇAĞI

BEREKETİN VE MALI KORUMANIN SIRRI VAR MI?

BİYONİK VE SİBERNETİK İNSANLAR

Sizlerle

Aralık 2022

Merhaba değerli dostlarımız,

İnsanın yeryüzüne indirilişini tavsif etmede Kitap Ehliyle aramızda çok önemli fark vardır. Onlar "kovulmak" olarak ifade ederler ve aslında tüm Batı kültürünün şekillenmesinde bu inanışın izleri görülür. Batılı anlayış, başta ilim olmak üzere varlığa ve hayata dair her şeyi "savaşarak, mücadele ederek, zorla alma" mantığı üzerine kuruludur.

Oysa Müslümanlar ilk insanın Cennetten ihracını, çıkarılmasını Allah'ın hikmeti çerçevesinde yorumlar ve Bediüzzaman Hazretlerinin ifadesiyle bu hikmeti, "tavzif" olarak görürler. Yani, vazifelendirmek, bir göreve atamak.

Bediüzzaman Hazretleri Mektubat isimli eserinde bu tavzifin iki yönünü şu mealde cümlelerle nazara verir: Allah, insanın mahiyetine maddi ve manevi yetenek çekirdekleri koymuştur ve bu çekirdeklerin yeşermesi için dünya toprağı gereklidir.

Evet insan dünya hayatında pek çok haller içinde yuvarlanır, acıkır, hasta olur, sıkıntılar, belalar, ölüm.. vb insanı harekete sevk eder, çareler arattırır. Bu arayışlar da insana verilen maddi ve manevi kabiliyetlerin gelişmesini sağlar.

Necip Fazıl'ın harika ifadesiyle, "Âlemi benim, beni kendin için yarattın, Seni bulmam için beni uzağa attın."

Mehmet Kırkıncı Hocamızdan da dinlemiştim. Hz. Âdem ile Havva annemizin Cennette kalmaları halinde hem yeteneklerinin gelişmeyeceğini, hem de nimetleri bile fark edemeyeceklerini söylemişti. Mesela hastalığın olmadığı yerde sağlık nimeti nasıl bilinecekti, bu halde sağlık nimetine şükür hissi de tam olmayacaktı. Ve hocam sözünü bir başka hikmetli neticeyi söyleyerek bir espriyle tamamlamıştı: "İki kişi geldiler, milyarlarca insan ile Cennete dönülecek; kötü mü oldu yani?"

Evet dünya yeteneklerimizin inkişaf edip gelişmesi için çok verimli bir toprak. Burada iman-küfür, hayır-şer, iyi-kötü, güzel-çirkin.. tüm zıtlar, her şey karışık... Tam bir toprak gibi... İnsanlar tercihlerini yapa yapa ilerliyorlar ve seçtikleri yolda gelişiyorlar. Bir yanda peygamber seçilecek kadar yücelen insanlar, diğer yanda firavunluk derekesine düşenler... İnsanlar kendilerini gerçekleştirirken hem yetenekleri filizlenip gelişiyor, hem de dünya da tam bir imtihan alanı oluyor...

Öyleyse, bir yandan ömür bahçemizi şirk, zulüm, sefahet gibi ayrık otlarından koruyacak; diğer yandan da bize verilen yetenek tohumlarını büyütecek bir hayatı yaşıyoruz...

...

Bu sayımızda kapağa çıkardığımız konu bu açıdan önemli. Âlemler Rabbi, insana ne muhteşem yetenekler vermiş. O yeteneklerle, Allah'ın sanatını anlama, eserlerindeki incelikleri keşfetme, yaratmasındaki ilim ve kudretini tefekkür edip hayran olma kapısı aralandığı gibi; Onun (cc) "her derdin devasını yarattığının" örneklerini görüyoruz. Ayrıca her an, farkında olmadığımız ne kadar çok nimetlerle donatıldığımızı da anlıyoruz ve sonsuz bir şükür duygusu kalbimizi kaplıyor... Yani ömür ağacımız meyvesini vermiş oluyor; Hz. Âdem babamızın şahsında, tüm insanlığın dünyaya gönderiliş hikmeti gerçekleşmiş oluyor...

...

Aralık sayımızı yine çok güzel yazılarla sizlere takdim ediyoruz. Emeği ve katkısı olan tüm dostlarımıza ve abone olarak destek olan siz okuyucularımıza teşekkür ediyoruz.

...

Gayret, çalışmak, sefer bizim; zafer Allah'ın...❖

— Editör

Ulusal Süreli Yayın

Aralık, 2022 / Sayı: 552

Fiyatı: 25 TL (KDV dahil)

İmtiyaz Sahibi:
Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği
İktisadi İşletmesi

Şirket Adına Yetkili: Cavit Çağlar
Genel Yayın Yönetmeni: Prof. Dr. Sefa Saygılı
Yazı İşleri Müdürü ve Editör: Suat Ünsal
Kapak Grafik-Tasarım: Mücahit Taşkın
Abone Servisi: Betül Büken - Sibel Aydın - M. Çağla Karaca
abone@zaferdergisi.com

Gerçeğe Doğru Zafer Dergisi

Adres: Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
Abone Merkezi ve İletişim Adresleri
Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
www.zaferdergisi.com / zaferabone@gmail.com
İRTİBAT TELEFONLARI: 0 549 505 60 01 - 02 - 03

Nasıl Abone Olabilirsiniz?

Dergimize abone olmak ve yenilemek için telefonla arayabilirsiniz.
zaferabone@gmail.com adresine
isim, adres, telf. ve e-mail bilgilerinizi yollayabilirsiniz.

Abone Ücretleri

Yurt İçi abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): **300 TL** /KDV dahil
Yurt Dışı abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): Avrupa **60 EURO**
ABD: **70 USD** - Avustralya: **80 AUD**

Abone Ücretini Nasıl Ödeyebilirsiniz?

1- Kredi kartı numaranızı bize bildirerek ya da internet sitemizden ödeme yapabilirsiniz.
2- Bir PTT şubesine giderek POSTA ÇEKİ hesabımıza yatırabilirsiniz. (Lütfen posta çeki üzerine isminizi yazmayı unutmayınız.)
POSTA ÇEKİ HESAP NO: 170 880 68
Alıcı adı: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
3- Ayrıca aşağıdaki BANKA HESAP nolarına abone ücretinizi ödeyebilirsiniz.

Banka Hesap numaraları

Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
TL HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası İBAN: **TR18 0020 5000 0957 7519 4000 01**
-Türkiye Finans Katılım Bankası İBAN: **TR59 0020 6001 0903 7795 3900 01**
EURO ve USD HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası
EUR: TR07 0020 5000 0957 7519 4001 02 BIC/Swift Code: KTEFTRIS
USD: TR34 0020 5000 0957 7519 4001 01 BIC/Swift Code: KTEFTRIS

Baskı-Cilt: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş. Cihangir Mahallesi Güvercin Caddesi No:3/1 Baha İş Merkezi, A Blok Kat:2 34310 Haramidere/İstanbul
www.mega.com.tr Tel: 0 212 412 17 00 Sertifika No: 44452

içindekiler

SATIR / ARASI

Ahlakınızı kaybetmeyin!

Dünya üzerindeki her kuvvet, sağlam bir ahlakla başlar. Her mağlubiyet de ahlaki çöküşle başlar. Her ne yapılmak isteniyorsa, bu önce insanların ruhlarında gerçekleştirilmelidir. Bu da ahlakla mümkündür. Din ahlaktır. Onu hayata geçirmek ise terbiyedir.

— Aliya İzzetbegoviç

Eleştiri, içinde karşı bir fikir taşıyan, dünyanın gidişatına aktif bir müdahaledir. Oysa şikâyet, bir çeşit geri çekilmedir. Eleştiri heyecanlandırıcıdır, şikâyet bıktırıcı. Eleştiri 'gerçek mermilerle' yapılır. Şikâyet ise kurusıkı bir gürültüdür. Bu yüzden, haklı nedenlere dayanması şikâyeti haklılaştırmaya yetmez.

— Sedat Turan

Hayat, bu trompet gibi bir şeydir. İçine bir şey koymazsanız, ondan da hiçbir şey çıkartamazsınız. Gerçek budur.

— W. C. Handy

Bana öyle geliyor ki, "Ne varsa Doğuda vardır" diyenler yalnız Batıyı değil Doğuyu da bilmiyorlar. Bunun gibi, "Ne varsa Batıda vardır" görüşünü ileri sürenler de yalnız Doğuyu değil Batıyı da tanımıyorlar.

— M. Akif Ersoy

Özdemir Asaf, "ölme"yi bile hafif kılan "ayrılık" ateşinin üzerindeki külleri üflüyor. Yazdıkları, acıların közü gibi yakıyor dudağı: *"Bekle dedi, gitti / Ben beklemedim, o da gelmedi / Ölüm gibi bir şey oldu / ama kimse ölmedi..."*

Muhammed İkbal, hayata herkesin kendi penceresinden baktığını şair penceresinden böyle anlatmış:
Bir gece bahar bulutu ağlaya ağlaya diyordu ki:
"Bu hayat durmayıp ağlamaktan başka bir şey değildir."
Hızlı koşan bir şimşek parıldadı ve dedi ki:
"Yanlış düşünüyorsun. Hayat bir anlık gülümsemedir."

F. Bacon, 'okuma'nın ardında olması gereken 'doğru niyet' ve 'duruş'u gayet yerinde ifadelerle belirtiyor:
"Yalanlamak ve reddetmek için okuma!
İnanmak ve her şeyi kabullenmek için de okuma!
Konuşmak ve nutuk çekmek için de okuma!
Tartmak, kıyaslamak ve düşünmek için oku!"

İnsan olmak demek aslında sorumlu olmak demektir.
Kendi payına düşen taşı yerine yerleştirmek, dünyanın kurulmasına yardımda bulunduğunun farkına varmaktır.

— A. de Saint Exupery

Hiçbir ölü öldüğüne acımaz, o sadece kabir hayatı için yanına aldığı azığın azlığına acır. Çünkü ölen kişi dar bir kuyudan daha geniş bir ovaya ve meydana çıkar.

— Hz. Mevlânâ (ks)

Anne veya baba olmak; aklı ve kalbi, sevgiyi ve zekayı, iletişim ve sessizliği birleştirebilmeyi gerektiren bir sanattır.

— Prof. Dr. Kemal Sayar

Yürüyen Ağaçlar

PROF. DR. FATİH SATIL

Bilinç altımıza hayal ve gerçek arasında tereddüt bırakan, acaba gerçek mi veya efsane mi diyeceğimiz yürüyen ve konuşan ağaçları televizyon ve sinema ekranlarında hep izledik. Ama ben bu yazımda sizlere bir efsaneden değil de gerçek yürüyen ağaçlardan bahsedeceğim.

Evet gerçek Dünya'da da yürüyen ağaçlar var!

Tropikal Orta ve Güney Amerika'daki yağmur ormanlarında bir palmiye türü var ki köklerini kullanarak yürüyor. Evet yanlış duymadınız, bu ağaç, "yürüyen palmiye" olarak da adlandırılan Socratea exorrhiza türü.

Yürüyen palmiye adı, ağacın güneş ışığına yaklaşabilmek için kendisine bahşedilen özel kökleri ile yılda yaklaşık bir metre ilerleyebilmesinden ileri gelir. Bazıları sürecin birkaç yıl sürdüğünü söylerken bazı paleobiyologlar da ağacın günde iki veya üç santimetre hareket ettiğini öne sürüyor.

Bu kökler gerçekten ağacın yerini değiştiriyor mu?

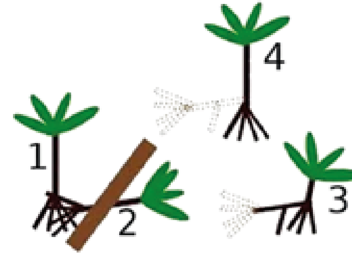
Biyolog Gerardo Avalos, bu konuda ayrıntılı bir çalışma yayınlayarak aslında ağacın köklerinin hareket etmediği gözlemledi. Yani iddia edildiği gibi bu yürüme eylemi, gerçek bir yürüme değil. O halde nedir bu? Bu yürüme hareketi, ağacın yaratılışı gereği ona bahşedilen kök sisteminden kaynaklanan bir durum.

Bu palmiye türünde ağacın tabanından dışarı doğru büyüyerek bitkinin gövdesine destek sağlayan özel bir kök sistemi vardır. Bitki biliminde bu kök yapısına "destek kök" adı verilir.

Peki bu ağaçlar neden yürüyor?

Yürüyen palmiye adı, ağacın güneş ışığına yaklaşabilmesini sağlayan köklerinin bulunduğu konumu değiştirmesinden ileri geliyor. Bu durum, bitki fizyolojisinde "durum değişim hareketi" olarak da bilinir.

Ortalama 12 metre uzunluğa kadar erişebilen bu ağaçlar güneş ışığından yeterince istifade edebilmek için Allah'ın onlara özel

yarattığı sistem ile bulundukları yerden destek kökleri sayesinde 20 metreye kadar hareket edebiliyorlar.

Bratislava'daki Yer Bilimleri Enstitüsü'nde görevli paleobiyologlardan Peter Vrsansky, bu sorunun cevabını şöyle vermekte:

"Ağacın köklerinin bulunduğu toprak zamanla aşınmaya başladıkça, bu aşınmış zemini değiştirmek ve daha sağlam bir zemin bulmak için ağaç, yeni kökler büyütüyor. Tabii bu sağlam zeminin mesafesi bazen 20 metreye kadar çıkabiliyor ve ağaç bu mesafeyi kat edebiliyor. Hareket etmek için yeni kökler üreten ağaç, bu yeni kökler üzerine doğru eğilmeye başlıyor ve bir süre sonra yeni kökler toprağa sağlam bir şekilde tutunuyor. Sonrasında ise eski kökler topraktan çıkarak yeni köklerin olduğu zemine doğru yerleşiyor, geride kalan kökler ise ölüyor. Yani kısaca ağaç kökleri sayesinde yürüyor."

Az sayıda bulunan bu endemik ağaçların da sayısı diğer pek çok bitki türü gibi maalesef insan müdahalesi nedeniyle giderek azalıyor. Kökleri insanlar tarafından kesilip afrodizyak olarak, gövdeleri ise ev ve diğer yapıların inşasında kullanılıyor. Kısacası yürüyen ağaçlar bir efsane değil gerçek, en azından şimdilik...

Yürüyen Ağaçlar Türkiye'ye de Gelmiş!

Diyarbakır'ın Ergani ilçesine bağlı Ortaağaç köyünün Moğol Evleri mezrasında bulunan ağaçlar, görenleri şaşkına çeviriyor. Ağaçların görüntüleri filmlerdeki yürüyen ağaçları andırıyor. Ama bu ağaçların köklerinin durumu yukardakilerden farklı.

Diyarbakır-Elazığ sınırında bulunan ve özellikle kış aylarında yoğun yağışla birlikte oluşan erozyon sonucu, ağaçların kökleri toprak üstünde kalıyor. Böylece ağaçlar sanki kökleri ile yürüyormuş gibi bir görüntü ortaya çıkıyor, yoksa ağaçlar yerinde sabit duruyorlar. Bölgede 500 civarında oldukları tahmin edilen ve yaşları 100 ila 150 yıl arasında değişen bu ağaçların korunması hem biyoçeşitlilik hem de bölge ekoturizmi açısından önemli. ❖

Kaynaklar:

1. Goldsmith GR. Zahawi. RA. "The Function of Stilt Roots in the Growth Strategy of Socratea exorrhiza (Arecaceae) at Two Neotropical Sites" Revista de Biología Tropical 55 (3-4):787-793 (2007).

2. https:/yolvemacera.com/yuruyen-palmiye-agaclar-da-yuruyebilir/

Diyarbakır-Elazığ sınırındaki ağaçlar, toprak dışındaki kökleriyle dikkat çekiyor.

Sıcacık Cümleler

EZGİ AKGÜL

Bu üşümeme bir çare bulamıyorum. Elimde sıcak su torbası lahana gibi geziyorum evin içinde. Bütün kan değerlerim de normal ama üşüyorum işte.

Ihlamur almak için aktara girdim, benimki "belki üşümem" tesellisi işte...

Ihlamuru aldım, diğer şeyleri incelerken kadının biri yanındakine dedi ki: "Abla ıhlamur da alsam mı Atilla çok sever?"

Abla, dili ile dişi arasında homurdanıp "aman o da içmeyiversin ıhlamur, eksik kalsın ondan da!" dedi.

Ablanın Atilla'yı neden sevmediğinin haklı gerekçeleri olabilir, bilemem. Belki Atilla gerçekten de ıhlamur içmeyi hak etmeyecek kadar kötü biri.

...

Aslında oraya takılmadım ben...

Hayat sizi öyle bir yere getiriyor ki, çünkü bazen ölen mi suçlu yoksa katil mi kestiremiyorsunuz.

...

Ama Atilla'yı gerçekten önemseyen ve düşünen o kadının manzarası o kadar tatlı ve güzeldi ki, gökdelenler ile silüeti bozulan ama İstanbul olmaktan da bir şey kaybetmeyen İstanbul gibiydi adeta.

...

Birine "sever, hoşlanır, mutlu olur" diye bir şeyler yapmak ne kadar değerli diye düşündüm. Ne kadar da unuttuğum bir duygu...

...

Çağımızda "İnsan" bir iş girişimi oldu biliyorsunuz. Sanki yaşamı onun parasal sermayesi ve görevi de sanki "bu sermayeyi en iyi yatırıma nasıl çeviririm?" sorusuna yanıt aramak için daha çok koşmak. Her şeye ve herkese bu yüzden kâr zarar açısından bakıyoruz artık. İnsanın nesne olması açısından bir felâket bence bu durum.

Karşılıksız bir sevgi kırıntısı görünce de insan sıcacık oluyor bu yüzden.

Her şeyin meta haline dönüştüğü koskoca bir şirketin elemanları gibiyiz modern çağda.

Ama;

"Sen seversin diye bu yemeği yaptım."

"Portakalı görünce dayanamadım sen çok seversin diye iki kilo aldım hanım."

"Yarın size seversiniz diye menemen yapacağım."

"Aslında bu elbisenin mavisi de vardı ama sen seversin diye sarı olanını aldım."

"Geleceğinizi duyunca sen benim kekimi çok seviyorsun diye sana özel kek yaptım" gibi cümleleri hâlâ duyabiliyor olmak o kadar sıcacık ki...

...

Elimde ıhlamur, içim sıcacık eve döndüm.

İçi üşümesin insanın yeter ki.

Sonra oturup "sırf o sever ve mutlu olur" diye kime ne yapabilirim listesi yapmaya başladım, elimde ıhlamurum.

Hem ruhum hem bedenim sıcacık...❖

Kısaca Yaz, Ben Anlarım

ÖMER SEVİNÇGÜL

• İhsanın fazlası zehir etkisi yapar. Muhatabı minnet altında bırakır, senden kopartır. Husumet sebebi bile olabilir.

•••

• Bedeni etkileyen hava, su, ekmek, gıda, yemiş, çerez, uyuşturucu, ilaç, zehir gibi, kitapların da ruha etkisi var. Ruhunu nelerle beslediğine dikkat et!

•••

• Nice susmalar vardır ki maksadı sözden daha güzel anlatır.

•••

• Meşhursan kusurlarında bile meziyet aranır, meşhur değilsen meziyetlerin bile kuşkuyla karşılanır. İkisi de boş!

•••

• Gayenin meşru olması yetmez, vasıtanın da meşru olması gerekir.

•••

• Karmaşa bunalım sebebidir. Fazlalıklar yüktür. Ruhunu huzura erdirmek, kalbinin sesine kulak vermek istiyorsan hayatını sadeleştir. Zorunlu olmayan ne varsa ele gitsin!. ❖

Bolluk Çağı

PROF. DR. KEMAL SAYAR

Türkiye'de yaklaşık yirmi yıldır ilginç gelişmeler yaşanıyor. Türk modernleşmesi yoğun bir bireyselleşme şeklinde tecelli ediyor. Bu topraklarda son on yılda bu kadar çok alışveriş merkezi, bu kadar çok spor merkezi açılıp bir o kadar çok roman yazılmaya başlandıysa, "Ne oluyor?" diye sormak zamanıdır.

...

Pek çok insan anlattığı hikayenin çok önemli olduğuna ve mutlaka anlatılması gerektiğine inanıyor. Kaldı ki roman yazarlığının da 'bir başarı öyküsü'ne tahvil edilebildiği günlerde yaşıyoruz. Roman yazabilmek için bir meselenizin olması gerekmiyor, büyük anlatıların kayıplara karıştığı bir zamanda zaten küçük hikayeler öne çıkıyor. Faulkner'in meşhur Nobel konuşmasında, ruhun ıstırabı ve teriyle karıldığını söylediği romanın yerini, artık hayal mühendisliği almış durumda. Romanın ahlaki meseleleri yok artık; roman 'kalbin kendi çelişkileri'nden beslenmiyor. Dostoyevski kahramanlarının o yakıcı varoluşsal meseleleri, insanın özünün sorgulandığı o peygamberî söylem bir kenara bırakıldı. Varsa yoksa şaşırtmaca ve kurgu, varsa yoksa mühendislik! Her şeyin ruhunu kaybettiği bir çağda, romanı eğlencelik bir televizyon dizisinden ayıran özellik kayboluyor ve edebiyat, ruhu ve meselesi olmayan, edebi metni oyuncağa çeviren, egoperest oyunbazların elinde can çekişiyor.

Bolluk çağının bir diğer göstergesi, alışveriş merkezleri. Modern çağın devasa mabetleri günbegün hayatımızda daha merkezi bir rol üstleniyor. Canlı, coşkulu, ele avuca sığmaz çarşıların yerini, soğuk ve kaba alışveriş merkezleri alıyor. Geçmişin ruhu, tarihin sesleri, sokakları dolaşan uğultu artık orada değil. Alışveriş merkezi her şeyin bir intizam histerisine uygun olarak kodlandığı, size alışveriş kadar sınırlı sorumlu bir eğlence de vaat eden yeni yaşama mekânına işaret ediyor. Alışveriş merkezi, arzu ile mal arasındaki boşluğu ortadan kaldırıyor.

Alışveriş merkezinde basit bir alışverişten fazlası vardır. Temel ihtiyaç maddelerini almak için girdiğiniz bakkalda fazla oyalanmaz, ihtiyaçlarınızı alır ve çıkar gidersiniz. Oysa alışveriş merkezinde etkinlikte bulunursunuz; yürür, vitrinlere bakar, çay kahve içer, sizin gibi orada bulunan diğer insanlarla ilgilenirsiniz. Sanki orada bulunmanızın temel sebebi alışveriş değilmiş gibi bir yanılsama üretilir. "Almak zorunda değilsin"in baştan çıkarıcılığı ne fenadır!

Alışveriş merkezi bir baştan çıkarıcıdır, orada hem ilgi hem mesafe vardır. Yakınlık ve uzaklık. Sizi kolunuzdan tutup içeri çeken, zorlayan, "Malım iyi, al" diyen kimse yok. Görünür olup da kendini satmaya çalışmayan, arzuyu nasıl da kamçılar, değil mi?

Alışveriş ile bir kaçış rüyasına iltica ederiz. Zira gerçekliğin dünyası bize her zaman ödül sunmaz ve mükemmelliği sadece düşlerde bulabiliriz. Bir giysi, bir çift ayakkabı bize güzelliğin kapılarını aralar, bir anlığına dünyanın en güzel insanı oluveririz. Kendimizi kötü hissettiğimiz anlarda alışveriş bizi rahatlatır. Alışveriş, zamanımızın en büyük tesellisidir. Arzuyu doyurmak ve bunu çok çabuk yapmak, modern hayatın en temel hedeflerinden birisidir. Alışverişle Batı âleminin özgürlük takıntısı kendisine zararsız bir zemin bulur. Burada serbest seçim vardır. Burada kendi kaderini kontrol eder, kendini yapar, hayatını dönüştürürsün.

Alışveriş merkezi yeni agoradır, şehrin yeni meydanıdır artık. İnsanlar burada da görmek ve görülmek, hareket etmek ve karşılaşmak, aynı zamanda da önemli işlerini görmek isterler. Her şey renklidir, her şey hareket halinde ve dikkati çeler durumdadır.

Alışveriş merkezi ruhumuza pansuman yapar, çok şey vaat eder, her şeyi bir düş olarak sunar. Fakat orada merhametin tesellisi yoktur. Orada bir sükûnet, sessiz bir içe dönüş mekânı, bir düşünme adacığı bulamayız. Orada ibadethane veya kütüphane olmaz.

Görünen o ki bolluk çağı ruhun açlığını gidermiyor. Yalnız kalabalıklar, içlerinin sızısını dindirmek için alışveriş merkezlerinde geziniyor ve eğlencelik romanlar okuyor. Yalnızlık büyüyor. Ruhun açlığı da. Ama umut hep var. Sözü Faulkner'e bırakıyorum: "İnsan ölümsüzdür, sadece diğer varlıklar arasında yorulmaz bir sese sahip olduğu için değil, aynı zamanda bir ruhu; şefkate, fedakârlığa ve tahammüle muktedir bir ruhu olduğu için böyledir." ❖

Mikroskobik Tüycükler Olmasaydı?

ELİF E. BAYRAKTAR

İnsan biraz düşündüğünde, bu dünyaya kendi iradesiyle gelmediğini, sahip olduğu özelliklerin de kendi seçimi olmadığını görebilir. İnsan, oldukça acizdir ve en çok sahiplendiği şeyler—ki başta kendi vücudu—bile gerçekte kendi kontrolünde değildir. Fakat çoğu insan bu göz önündeki gerçekleri düşünmüyor.

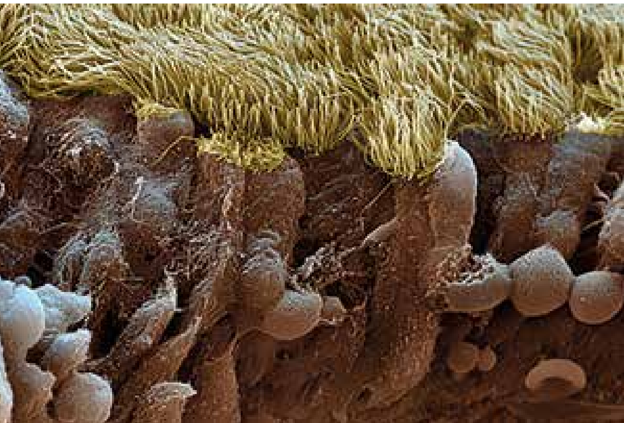
Vücudumuzdaki bazı hücreler tüycüğü andıran yapılara sahip. Bu tüycüklerin tek görevi hücreyi hareket ettirmek. Mesela erkek üreme hücreleri olan spermler, bir tüycük olan kamçılarını yüzmek için kullanıyorlar. Tüycükler bazen de solunum hücrelerinde olduğu gibi başka bir şeyi hareket ettirmeye yarıyorlar.

Tüycüklerin kusursuz özellikleri bunlarla sınırlı değil; yapılarındaki her ayrıntıda karşımıza son derece mükemmel tasarımlar çıkıyor. Mikroskobik, ancak oldukça kompleks yapılara sahipler.

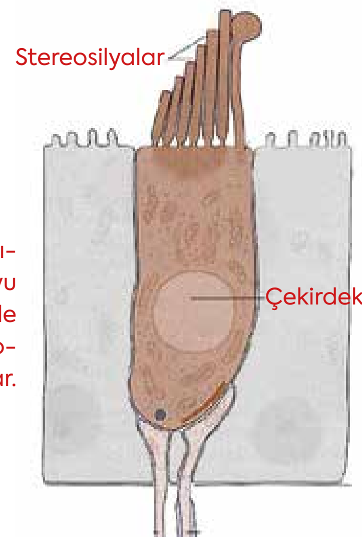
...

İnsanın yaratılışı da silya isimli tüycüklerin görevlerini eksiksiz olarak yerine getirmesiyle gerçekleşiyor. Bu tüycüklerin birkaç tanesinin bile ters yöne doğru hareket etmesi, insanın oluşum aşamasını engelleyebilirdi.

Sperm ve yumurtanın birleşip hücreyi oluşturmalarından önce olgunlaşmış yumurtanın anne rahmine gitmesi gerekiyor. Yumurta, döllenebilmek ve anne rahmine ulaşabilmek için fallop tüpü boyunca uzun bir yol kat etmek zorunda. Nitekim fallop tüpünün içinde bulunan milyarlarca hücre, yumurtayı rahme ulaştırmakla görevlendirilmiş. Bu hücreler, yüzeylerinde bulunan silya isimli tüycükleri aynı yöne doğru hareket ettiriyorlar. Böylece adeta elden ele çok kıymetli bir yükü taşır gibi, yumurta hücresini gitmesi gereken yöne doğru iletiyorlar. Sonunda yumurta, kendisini arayan spermlerle karşılaşıyor. Spermlerden yalnızca bir tanesi yumurtaya girmeyi başarıyor. Döllenmiş yumurta da fallop tüpündeki silyaların yardımıyla, anne rahmine doğru ilerliyor. Her hücre üzerine düşen görevi eksiksiz yerine getiriyor. Böylece Allah'ın yaratma sanatı kusursuz bir şekilde işliyor.

Solda burun içi hücrelerdeki silyalar.

Sağda kulağımızdaki duyu hücrelerinde bulunan stereosilyalar.

Renklendirilmiş bir solunum yolu kesiti. Ortada siyah alan solunum yolu, ve solunum yolunu kaplayacak şekilde yaratılan yeşil tüycükler.

Bu bilimsel gerçeklere göre, dünyaya gelmemiz bu tüycüklerin birlikte ve doğru hareketleri sebebi iledir diyebiliriz. Ayrıca bu kompleks sistem, hayatımızın ne denli pamuk ipliğine bağlı olduğunu gösteriyor bize. Ve en önemlisi, Allah'ın sonsuz gücünü, kudretini ve yaratmasını gösteriyor.

...

İnsanın ne kalbinin hayatı boyunca çalışmasında, ne de 100 trilyon hücresinde üretilen 200 bin çeşit ürünün imal edilmesinde bir rolü var. Bunlar üzerinde düşünmek, insanın kendi aczini ve Allah'ın yüceliğini kavrayabilmesine önemli bir vesile olur.

İnsanların kendi varlıklarından haberleri bile yokken, Allah bedenlerini şekillendirmiş, onları tek bir hücreden mükemmel tasarıma sahip birer insan olarak yaratmış. Unutmayalım ki, bedenimizi bir kez yaratıp inşa etmiş olan Rabbimiz, bizi ölümümüzden sonra bir kez daha yaratacak ve hayatımızın hesabını vereceğiz. Bu, O'nun için çok kolay. Yaratması benzersiz ve kusursuz olan Allah, bir Kur'an ayetinde bunu şöyle bildiriyor:

"...Rahman (olan Allah)'ın yaratmasında hiçbir 'çelişki ve uygunsuzluk' göremezsin. İşte gözü(nü) çevirip-gezdir; herhangi bir çatlaklık (bozukluk ve çarpıklık) görüyor musun? Sonra gözünü iki kere daha çevirip gezdir; o göz (uyumsuzluk bulmaktan) umudunu kesmiş bir halde bitkin olarak sana dönecektir." (Mülk Suresi, 3-4) ❖

Sürprizli Öykü

Ev Adresi

HAZIRLAYAN: YAŞAR ESEN

Amerikan hukukunda kişinin beyanı esastır. Ancak yalanı yakalanırsa da cezası ağır olur... 1949 yılında Chester kentinde bir adam yakalanarak serserilik suçundan mahkemeye sevk edilmişti.

Adam mahkemede iddiaları kabul etmedi ve "Sayın hâkim ben kesinlikle serseri değilim. Bu şehirde yasal bir ikâmetgâhım da var. Adresimi de verebilirim. Macllvain Caddesi 714 numara" dedi.

Hâkim karşısındaki adamı baştan aşağı süzdükten sonra, inanmadığını belli eden bir ses tonuyla sordu:

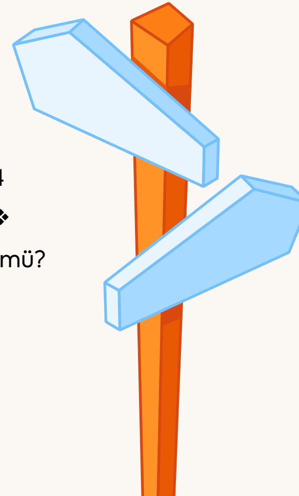
"Nereden buldun bu adresi?"

Adam, "Bulmadım... Orası benim evim!.." diye vurguladı.

Fakat adamın inandırmak için yaptıkları hâkimi hiç etkilememişti. Ve adam hakkında kararını hemen vererek hükmü açıkladı:

"Üç ay hapiste yatınca aklın başına gelir!.." dedi ve ekledi, "Macllvain Caddesi 714 numara benim evim." ❖

(Kader mi, Tesadüf mü? isimli kitaptan)

Merak, Hayret ve Risk Almak Beyni Genç Tutuyor!

PROF. DR. NEVZAT TARHAN

Bir kişi konfor alanının dışına çıkamıyorsa, yeni şeyler öğrenemiyorsa, şaşırmıyorsa ve çoğu şeyi bildiğini düşünüyorsa, gençlik anılarını yaşayıp sürekli geçmişi düşünüyorsa o kişiyi yaşlı olarak tanımlayabiliriz. Yaşlılık ve yaşlanma aslında beyinde başlıyor. Yeni şeyler öğrenme motivasyonu ve risk alma beyni genç tutuyor. Bir insan eğer 'Ben yaşlandım' diyorsa beyin kendini yaşlanma tanımlamasına sokuyor. Peki yaşlanmamak mümkün mü?

UNESCO'nun harika bir yaşlılık tanımı var. "Bir insan ne zaman yaşlanır? Bir insan konfor alanının dışına çıkamıyorsa yaşlıdır" diyor. İkincisi yeni şeyler öğrenemiyorsa, şaşırmıyorsa ve çoğu şeyi bildiğini düşünüyorsa yaşlıdır. 'Ben her şeyi biliyorum' diye düşünüyorsa, sorup öğrenmeye kapanmışsa, merak etmiyor, keşfetmiyorsa ve geçmişte anılarını yaşıyorsa, gençlik anılarını yaşıyorsa ve sürekli eskiyi tefekkür ediyorsa yaşlıdır.

Vücut devlet ise, beyin hükümettir...

Kişinin yeni şeyleri öğrenme motivasyonu, şaşırması, merak etmesi, hayret etmesi, risk alması beyni genç tutan şeyler... Vücudumuzu bir devlete benzetirsek, beyin hükümettir. Beyin sağlıklı çalışırsa bütün organlar sağlıklı çalışır. Bu nedenle yaşlılık da beyinden başlıyor aslında. Bir insan 'Ben yaşlandım' dediği zaman beyin kendini yaşlanma tanımlamasına sokuyor. Onunla ilgili pozisyon alıyor, onunla ilgili kaçınmalara başlıyor. Onunla ilgili bağlantılar kuruyor ve algılamalar yapıyor.

Yaşlılığın 4 hali...

Dört grup yaşlanmadan bahsedebiliriz. Bunları kronolojik, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yaşlanma olarak ifade edebiliriz. Kronolojik yaş, nüfus kâğıdımızdaki yaştır. Biyolojik yaş bedenimizle ilgilidir. Eğer kendimize iyi bakıyorsak, yememize, içmemize, yaşam tarzımıza dikkat ediyorsak kronolojik yaş 70-80 olur ama kişi 50-60 yaşında gösterir. Psikolojik olarak da aynı, kişi 70-80 yaşındadır ama bakarsın psikolojik olarak enerjiktir.

Yeni şeyler öğreniyor, bilgisayar öğreniyor, yeni programlar öğreniyor. Dinamikse, işine gidip geliyor, üretkenliği devam ediyorsa kronolojik yaşına göre psikolojik yaşı gençtir ya da tam tersidir.

Sosyolojik yaşlanma kişiyi yıpratıyor

Sosyolojik yaş ise kişinin yaşadığı toplumla uyumlu davranabilmesi. Kişi seçilmiş yalnızlığın dışında yani istemediği halde yalnız kalıyorsa, izole oluyorsa, kendi istemediği halde farkında olmadan kimse onu dışlamıyor ama o yalnız kalıyorsa, kaçınma davranışları varsa bu kişiler daha çok yıpranıyor. Sosyolojik olarak yaşlı deniyor yalnız kalan kişilere...

Zihinsel esneklik yaşlanmayı yavaşlatıyor

Zihinsel esnekliği olmayan kişiler daha çabuk yaşlanıyor. Bu durum genellikle tutucu yaşlarda oluyor. Yani zihinsel esneklikleri yok. Her şeyin kendi şartlarına uyması gerektiğini istiyor. Oturması, kalkması, yemek yemesi, bir şeyler yapması ona uymuyorsa sinirleniyor. 'Böyle olmasın daha iyi' diyor. Bu kişiler inatçı oluyorlar ve zihinsel esneklik gösteremiyorlar. Uyum sağlayamıyorlar ve hep gergindir bu kişiler. Çevresindeki kişilere çatıp kavga ederler, tartışırlar. Zihinsel esnekliği olan kişiler ise hep güler yüzlüdür. Ortama uyum sağlayabilirler. Böyle kişiler bakım evlerine de uyum sağlarlar.

Zihinsel esneklik; bizim terapilerde en önem verdiğimiz ve en çok kazandırmaya çalıştığımız kişilik özelliklerinden. Zihinsel strateji geliştirmek ve bunu öğretmek hedefleniyor burada. Kişinin bir olayda öğrendiği ve otomatik olarak uyguladığı bir yöntem var. Bir sorunu çözmede işe yaramıyorsa hemen zihinsel strateji getirip başka bir yöntem uygulamak, o da olmuyorsa başka bir yöntem uygulamak... Mental fleksibilite dediğimiz, yani zihinsel esneklik dediğimiz durum yaşlılarda zayıflıyor. Özellikle kendini korumaya refleksli bir statücülük oluyor.

Yeni şeylere açık kişi yaşlanmıyor

Özellikle yaşlı bireylerimizin yenilik korkusu yaşadıklarını da gözlemliyoruz. Bazı ileri yaştaki kişiler yeni şeyleri tehdit gibi görüyorlar. Böyle durumlarda yeni deneyime kapalı oluyorlar. Onun için yeni deneyimlere açık olan kişi, hangi yaşta olursa olsun yaşlanmamıştır. Yaşlılık psikolojisi demiyoruz yaşlanma psikolojisi demek daha doğru. Yaşlanma yavaşlatılabilir, durdurulabilir, geciktirilebilir ama yaşlılık dediğin zaman sanki muhakkak kader gibi görülüyor.

Yaşlı bireylerimizin sosyal bir gruba dahil olmaları da çok önemli. Onun için sosyal gruba dahil olamayan yaşlılar hızla çökerler. Aile büyüklerimizle ilgilenmek, onlarla sohbet etmek, teşekkür etmek onlara ilaç gibi gelir. Onlara duyulan minnettarlığı ifade etmek, bugünlere gelinmesinde onlara teşekkür etmek, takdir ve onay sözleri söylemek onlar için hediye gibidir ve çok kıymetlidir.

Yaşlılara sahip çıkan bir sistemimiz var

İleri yaştaki kişiler alıştığı ortamda mı yaşamalı yoksa yaşlı bakım evlerinde mi? Bu, zaman zaman toplumda tartışılan konular arasında yer alıyor. Bizim toplum olarak da devlet kurumları olarak da başarılı bir şekilde yaşlı kişileri sokakta bırakmamayı çok rahatlıkla sağlayabilen sistemimiz var. Birçok yaşlı bakım kurumları ve Darülaceze gibi kurumlar bulunuyor. Yaşlı bireylere güzel konfor sağlayarak onların zihinsel ihtiyaçlarını gideriyor. Hatta psikolojik ihtiyaçlarını gidermeye çalışıyor. Konforunu sağlamaya çalışıyor. O insanlar orada güzel şeyler üretebiliyor. Ürettiği zaman da kendini daha iyi hissediyor.

Torunlarla neden iyi anlaşılır?

İleri yaştaki bir insan için en önemli şey kendi fikrinin sorulması, onun fikirlerine ihtiyaç olduğunun belirtilmesidir. O kişiye herhangi bir durumla ilgili düşüncesinin sorulması, onun tecrübelerinden yararlanılmaya çalışılması

çok önemlidir. Onun için dede torun çok iyi anlaşır. Dedelerde, anneannelerde ya da babaannelerde anlatma, paylaşma arzusu ve dürtüsü vardır. Çocukta da sorup öğrenme arzusu vardır. Bu ikisi birleşiyor. Orta yaşlardaki anne ve baba hep meşguldür. Çocuklarla ilgilenemez. Burada devreye büyüklerin tecrübesi girer.

Çocuk hayatı aktarılan tecrübelerden öğrenecek

Bazı ebeveynler, çocuğunun aile büyükleriyle görüşmesini çok istememekte, ileri yaştaki kişilerle çocuğunun temas kurmasını desteklememe davranışı göstereiliyor. 'Annem ve babam çocuğumun huyunu değiştiriyor' şeklindeki düşüncelerle hareket edebiliyor. Oysa çocuk aile büyüklerinden hayatı öğrenecek. Çocuğu cam fanusta büyütemeyiz ki.

Yalnızlık, en büyük sorunları...

Günümüzde yaşlıların en büyük sorununu yalnızlık ve sosyal izolasyon... Dünyada özellikle de Batı ülkelerine göre bu sorun bizde daha azdır. O azalma da aslında bizim kültürel kodlarımızla ilgilidir. Zaman şimdi çok hızlı değişiyor. Daha önceki sosyolojik değişimler, 30 senede bir oluyordu. Şimdi artık üç senede bire düştü sosyolojik değişimler. Şu anda yaşlıların en büyük psikososyal sorunu yalnızlık. 90 yılında doçentlik sınavlarına girdiğimde doçentlik sorumdu. Çapa Tıp Fakültesi'nde Eflatun hocamız "Yaşlıların en çok psikososyal sorunu nedir?" diye sormuştu. 'Yalnızlık' dedim. Açıkladım, aynı gerçek devam ediyor. ❖

Beynimiz: Mükemmel Organizasyon

PROF. DR. SEFA SAYGILI

Diyelim ki masada duran bir bardak çayı almak istedik. Zihnimizin çaya uzanma kararı, beynimizin sol motor korteksindeki hücrelerine direktif yollamasıyla başlar. Bu hücreler, kortikospinal yolla omurilikteki sinir hücrelerine (nöronlar) sinyal yollarlar. Bu sinyaller sağ kolumuzun hareketlerini kontrol eden kaslara gider. Böylelikle gelen emirle sağ kolumuzdaki kaslar kasılır, bardağa uzanır ve çayı parmaklarımızla kavrayarak elimize alırız.

Aslında çok karmaşık olan bu hareketi oldukça basit bir şekilde yaparız. Fakat gerçekte bu, dev bir buzdağının görünen yüzü gibidir. Çay bardağına elimizi uzattığımızda elimizin hedefe ulaşması, yan taraflara sapmaması veya masaya çarpmamasını sağlamak için sahne gerisinde pek çok kompleks faaliyet gerçekleşmektedir.

Hareketlerimizin kaba saba ve düzensiz değil de akışkan olmasını sağlamak da çok sayıda sinirsel aktivite gerektirmektedir. Bize basit, kesintisiz bir hareket gibi görünen böyle bir eylem sırasında dahi beynimizde sürekli hesaplamalar ve ayarlamalar yapılmaktadır. Bunlar da o kadar etkili ve mükemmel bir şekilde yapılmaktadır ki, biz olan bitenin farkına bile varmayız.

Üstelik beynimiz otomatik olarak farklı bakış açılarını ve değişimleri de dikkate alacak yeteneklerle yaratılır. Beynimizde sayısız ayrıntının hesabı yapılmaktadır. Hareketlerimize yapılan bu ince ayar ve düzenlemede beynimizin başta bazal ganglionlar ve beyincik olmak üzere bir sürü farklı bölgeleri müthiş bir organizasyon ile rol almaktadır. Bunun için de iç yapısında trilyonlarca hesaplama gerçekleştirilir ama bu iş bize çok zahmetsiz ve kolaylıkla yapılmış görünür. Hatta o kadar ki, bunu kendiliğinden oluyor zannederiz.

Beynimizin hareket düzenlemelerinde milisaniyeler gibi çok düşük sürelerde karar verme ve uygulama söz konusudur. Böylelikle ortaya çıkan hareket kesintili ve sarsıntılı da değildir.

Beynimiz Nasıl Komuta Ediyor?

1800'lerin sonlarında Alman beyin ve sinir cerrahı Feodor Krause epilepsi hastalarının tedavisinde yeni bir yaklaşımın öncülüğünü yapmıştı. Bu metot; nöbetlerin ortaya çıkmasında etkili beyin bölgelerini bulmak için uyanık hastaların açılmış beyin kabuklarının

(korteks) çeşitli kısımlarındaki nöronlarının aktive edilmesi için hafif bir elektrik akımı kullanılmasını ihtiva ediyordu.

Dr. Krause gördü ki, motor korteksin farklı kısımlarını uyardığında, hep bedenin diğer tarafında, el ve ayaklar gibi değişik bölgelerinde kontrolsüz hareketlenmeler meydana geliyordu.

Bu nasıl oluyordu? Harekete karar verdiğimizde beynimizi uyaran ne idi? Karmaşık mekanizmalar nasıl karışıklık olmadan organize ediliyordu? Zihnimizden geçen ve fiziksel olmayan bir düşünce nasıl fiziksel bir sonuca yol açıyordu?

İşte bu soruların cevabı ancak ruh ile açıklanabilir. Beynin gerisinde düşüncelerimizden düzenli ve kontrollü hareketleri sağlayan ancak ruh olabilir. Ayet- i kerimede de şöyle buyurulur:

"Sana rûhun ne olduğunu soruyorlar. De ki: Rûh Rabbimin bir emrinden, sadece O'nun bileceği işlerdendir. Bu hususta size pek sınırlı bilgi verilmiştir." (İsra, 85) ❖

Yararlanılan Kaynak: İŞTE BEYNİNİZ. Marc Dingman, Orenda Yayınları.

Devlet Kuşu

GAMZE KOÇ

Aldım, geliyorum. Yürüyor muyum uçuyor mu belli değil...

Abartmıyorum, o derece mest oldum. Epeydir böylesi bir mutluluğu yaşamamışım, yüz kaslarımdan belli, hissediyorum. Tebessümüm dile gelip "Yüzünde daha çok yer olsa daha fazla yayılırım." diyor.

Evden çıkarken alacaklarımın listesinde de yoktu, niyetimde de. Öyle, birden bana denk geldi, hiç hesapta olmadan bir anda karşıma çıktı, galiba daha çok buna seviniyorum. Öncesinden saati, mekânı ayarlasaydım da alsaydım, bu derece sevinemezdim, eminim.

Ama ne de güzel oldu. "Ah," dedim "keşke daha çok alabilseydim." Hani derler ya yedi ceddine yeter diye umarım öyle olur. Torba torba almaya hakkım olsa kesin daha fazla almak isterdim ama öyle poşete çuvala sığacak gibi değil ki? Tabii, insan bu kadar güzel bir şeyi alınca ihtiyacı olanları haberdar edip paylaşmak ister. Ama bu öyle bir şey değil. Benlik bir mesele hiç değil!

Şimdi böyle ballandıra ballandıra anlatmaya devam edersem kesin yediden yetmişe herkes almak ister ama adresini tarif bile edemem. Belli, bilindik bir mekânı yok ki söyleyeyim. Ancak isteyene denk gelmesini dileyebilirim o kadar.

Epeydir alışmışız, yüksek rakamlar duyarak bir şeyleri almaya. Para pul da vermeden alınca insanın bi garibine gitmiyor değil hani. "Hep, o kaça, bu kaça?.." diye ederini sorarız ya aldığımız şeyin, bu öyle değildi işte.

Aldım, geldim; o saniye, bütün borçlarımı kapatmış, bütün küslükleri bitirmiş, bütün ölmüşleri yattıkları yerde sevindirmişim gibi geldi. Hatta eve aldığım öte berinin bu aldığımın yanında esamesi okunmaz, mübalağa etmiyorum.

Almak eyleminin akıllara ilk gelen anlamını tahtından eder bu alış veriş, o kadar da iddialıyım.

Eve geldiğimde bir o teyzenin döne döne ettiği dua bir de konuşmamıza şahit olan kasiyer kızın "Keşke, teyzenin hâlini önce ben anlasaydım da böylesi güzel duayı ben alsaydım!" dediği an kaldı aklımda. Başkaları satın alınan marka eşyalara imrenir, moda olan şeylerin kendinde olmasına özenir benimse aldığım duanın güzelliğine hayran kalındı. Ama ne güzeldi hakikaten, o ne cami, ne samimi, tam da ihtiyacıma uygun olan cümlelerle bezenmiş bir duaydı öyle.

Karun'un hazinesini yığsam bu kadar gönülden bir dua alamayacağıma adım gibi eminim. Bir de kadıncağızın ettiği bütün duaların kabul olabileceğini düşününce, başıma devlet kuşu konmuş kadar kendimi şanslı hissettim. ❖

İnsanın Üç Güzel Özelliği

PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR

"Şu küçücük insan bedeni içinde bütün kâinatın fihristesini, bütün hazain-i rahmetin anahtarlarını, bütün esmâlarının ayinelerini dercetmek..." (Bediüzzaman, Sözler)

Metinde geçen üç mesele üzerinde kısaca duralım:

- Her insan, bu kâinatın bir fihristesidir: Bediüzzaman Hazretlerinin muhtelif Risalelerde nazara verdiği gibi her insanın ruhu âlem-i ervahtan, hâfızası levh-i mahfuzdan, hayali âlem-i misâlden haber verir. Kemikleri taşlardan, etleri topraklardan, his dünyası meleklerden, vücudundaki farklı farklı akıntılar nehirlerden haber verirler. Ne var ki, inançsız bir insan, bu haberlere kulak vermeden yaşar, sadece dünyanın maddî imkânlarına, zevk ve sefasına tâlip olur.

- Rahmet hazinelerinin anahtarlarına sahiptir: Bu dünya İlâhî rahmet hazineleriyle doludur. Rızıklar o hazinenin bir bölümüdür. İnsanlar bu hazineden dilleriyle, mideleriyle istifade ederler. Renkler ve sesler, o hazinelerden ayrı iki bölümdürler, bunlardan ise gözleriyle, kulaklarıyla faydalanırlar. Nice nimetlerinden de aklı kullanarak faydalanma yoluna giderler; elektrik, kömür ve petrol gibi...

Mümin, bu nimetleri Rabbinin ihsanı olarak bilmekle, onlardan kalbiyle, aklıyla ve hissiyatıyla birçok manevî zevkler alır. İnançsız bir kişi ise, aynı nimetleri "tesadüfe, maddeye, tabiata, evrime" vermekle onlardan sadece dünya hayatı yönüyle kısa ve fâni bir fayda görür.

- Bütün İlâhî isimlerin cilvelerini taşımaktadır: Her insan görme sıfatıyla Allah'ın Basîr ismine, işitmesiyle Semi' ismine, şekliyle Musavvir ismine ayna olur.

Ene Risalesi'nde ve İnsan Penceresi'nde geçtiği gibi, insan birçok İlâhî isim ve sıfatları "kendisinde yaratılan numuneleri kıyas unsuru olarak kullanmakla (vahid-i kıyasî)" bilir. İnançsız bir kişi bu mukayeselerden ve bunların sonucu olan marifetlerden mahrum kalır. Kuvvetiyle Kadîr ismine ayna olsa bile, kendisi bu tecellinin farkında değildir. Kuvvetini, bu manayı düşünmeden kullanır.

Öte yandan, insan bazı isimlere de kendi iradesini kullanmakla ayna olur. Cömertliğiyle Cevvad ismine, diğer insanları tedavi etmekle Şâfi ismine, kendine karşı işlenen suçları affetmekle Ğaffar ismine, suçluları cezalandırmakta acele etmemesiyle Halîm ismine ayna olması gibi...

Müminin bu gibi tecellilerden aldığı feyiz, inanmayan bir kişinin hayattan aldığı lezzetlerden, kıyas kabul etmeyecek kadar ileridir. ❖

Okyanuslar Aside Dönüşür mü?

PROF. DR. MUSTAFA NUTKU

Bu yazının başlığı, "küresel felâket senaryoları" dinlemekten bunalmış olanlarda hayret ve dehşet hisleri uyandırarak onlara, "Bu kadarı da fazla artık!" dedirtebilir.

Bu yazı başlığıyla ilgili o hislerin içine girebileceklerin, o yazı başlığını kullananla aralarında belki şöyle bir konuşmaları da olabilir:

"Siz bu yazınızda "okyanusların aside dönüşebileceğini mi söylüyorsunuz?"

"Evet; dönüşebilir ve dönüşmesini engellemeye de insanların gücü yetmez diyorum."

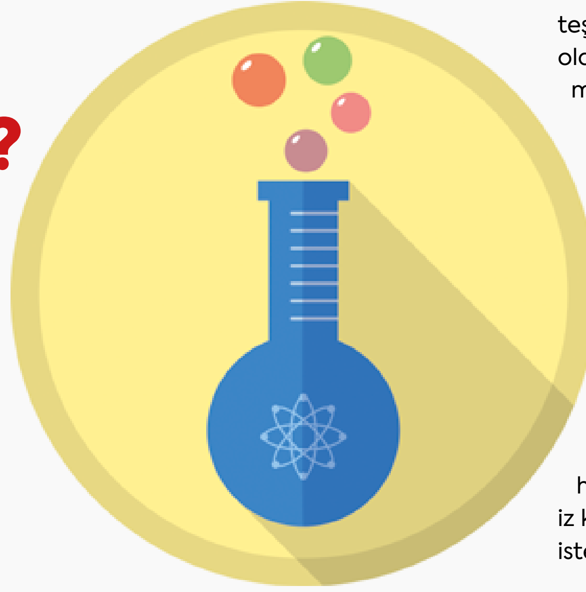
Soruyu soran, sorusuna aldığı bu cevap üzerine, belki şu tepki cümlesi ile karşılık verebilir: "Hayret bir şey!.."

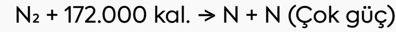
ASLINA BAKILACAK OLURSA, OKYANUSLARIN ASİDE DÖNÜŞMESİNDEN DAHA FAZLA, OKYANUSLARIN ASİDE DÖNÜŞMEMESİ "HAYRET EDİLECEK BİR ŞEY"DİR!

Nasıl mı?

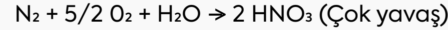
Burada kimya dersi vermek gibi olacak; fakat bunun izahı şöyle:

İlköğretim seviyesindeki kadar bile kimya bilenlerin de bildiği gibi, yerküremizi çepeçevre saran havada kütle bakımından %78 azot, %21 oksijen, %1 de argon, neon, karbondioksit ve su buharı, karışım halinde bulunur. "Soy gazlar" olarak adlandırılan helyum, neon, argon, kripton ve radon haricindeki bütün gazlar gibi, azot gazı da serbest halde ve havadaki diğer gazlarla karışım halindeyken, "iki atomlu molekül" halinde bulunur. Azot molekülündeki iki azot atomu birbirlerine "üçlü bağla" bağlıdır; bu, onun kararlı bir molekül olmasına, yani kolaylıkla atomlarına bölünüp başka atomlarla bileşik yapmamasına sebep olur. Buna azot elementinin "inert" (âtıl) olmak özelliği denilir.

N_2 + 172.000 kal. → N + N (Çok güç)

Azot molekülü azot atomlarına kolay ayrılmaması bakımından çok kararlı (inert) olmasına rağmen, su beraberinde oksijenle yükseltgenerek (oksidasyona uğrayarak) bileşik yapmak bakımından kararsızdır.

$N_2 + 5/2\ O_2 + H_2O \rightarrow 2\ HNO_3$ (Çok yavaş)

Bu reaksiyon, çok yavaş olarak meydana gelir. Bu reaksiyon çok yavaş olarak meydana gelmeseydi, atmosferin azot ve oksijeninin tamamı, okyanusların suyu ile birleşerek nitrik asit meydana getirebilirdi.

Bu şekilde, en dehşet verici küresel felâket senaryolarından daha dehşetli bir "küresel felâket senaryosu" olarak, okyanuslar—hem "asitlik" hem de "oksitleyicilik" özelliği gösterdiğinden—"çok tahripkâr kuvvetli bir asit" olan nitrik aside dönüşür; bu olayda havanın oksijeni ve azotu da tükenebilirdi. Büyük kıyametin kopması hariç, bundan daha büyük bir küresel felâket belki de olamazdı!..

BU REAKSİYON OLMASAYDI YİNE FELAKET OLURDU

Hızlı olduğu takdirde böylesine "dehşetli bir küresel felâketi" netice verecek olan bu kimya reaksiyonunun hiç olmaması da arzu edilemez; okyanus kimyasında hava azotundan canlıların ihtiyacı olan azotlu bileşiklerin teşekkülü için, bu reaksiyon—şimdiye kadar olduğu gibi—çok yavaş olarak meydana gelmelidir.

Size tahammül edilemeyecek kadar dehşetli bir filmi seyrettirmek gibi olacak ama, "derişik nitrik asidin tahripkâr özelliği" hakkında fikir vermesi ve bu felâket senaryosunu biraz tasavvur edebilmeyi kolaylaştırmak için, bir tarihte şehirlerarası yollarımızın birinde "derişik nitrik asit" yüklü bir tankerle bir yolcu otobüsünün çarpışmasında, tankerden yol kenarındaki hendeğe boşalan derişik nitrik asidin, yolcu otobüsünden o hendeğe düşen insanların bedenlerini hiçbir iz kalmayacak şekilde tamamen erittiğini, istemeyerek de olsa hatırlatmak istiyorum…

İNSAN ACİZDİR

Bazı dinsiz filozoflar ve bozuk felsefî cereyanlar, insanı ilah(!) gibi göstermeye çalışırlar.

İnsan, "kâinatın en mükemmel mahlûku" olmasına rağmen, onu tehdit eden tehlikelere karşı "acizliği nihayetsiz" gibidir. Buna dair verilebilecek çok sayıdaki misallerden biri de, yukarıda genel kimya kitaplarından 2-3 satır halinde naklettiğimiz, azot molekülünün su beraberinde oksijenle yükseltgenerek nitrik asit meydana getirmesi reaksiyonunun hızını, şimdiye kadar olduğu gibi, kendine hem zarar vermeyecek hem de fayda verecek şekilde ayarlamaktan ve bu ayarı sabit tutmaktan, insanın âciz oluşudur…

KİMYASAL REAKSİYONLARIN HIZINI ALLAH BELİRLER

"Okyanusların nitrik aside dönüşmesi" faciasıyla birlikte havadaki bize çok lâzım olan oksijenin ve azotun da bu şekilde tükenmesi, "bu reaksiyonun hızının çok yavaş olması" sebebiyle en büyük bir küresel felâket haline gelmiyorsa, hem kimya bilgisi olarak bunu öğrenip hem de:

"Bu reaksiyonun hızını ayarlayan ve ayarını bozmadan bugüne kadar devam ettiren 'Kim'dir?" diye hiç düşünmeyecek miyiz?

Bunu düşünmeyi aykırı gördüğümüz bir "şey" varsa, böyle bir durumda asıl aykırılığın o "şey"in kendisinde mi olduğunu ciddî bir şekilde düşünmemiz icap etmez mi?

KÂİNATTAKİ KANUNLARI KOYAN VE ONLARI İCRA EDEN ALLAH'TIR

Kendimizi ve çevremizi tanımaya ilk başladığımız andan itibaren "tabiatta cereyan eden kanunların değişmeden devam etmekte" olduğuna bakarak, bu kanunları "ezelî, asıl ve değişmez" olarak tevehhüm etmek hatasına düşmemeliyiz!.

Kanun varsa, o kanun kendiliğinden var olmamıştır; "o kanunu koyan" vardır. Kanun, hükmünü icra ediyorsa, bu icraatı o kanunun kendisi yapmamaktadır; "o kanunun hükmünü icra eden" vardır.

Misâl olarak, "Türkiye Cumhuriyeti Devletini" alırsak, devletimizin kanunlarını koyan: Türkiye Büyük Millet Meclisi, devletimizin kanunlarını yürüten de İcra Vekilleri Heyetidir (Bakanlar Kuruludur).

Bütün âlemlerin hükümranlığını elinde bulunduran Allah, hükümran olduğu âlemlerde cârî kanunları da koymuştur ve kendi koyduğu kanunları hiçbir yardımcıya ihtiyaç duymadan, sonsuz kudretiyle bizzat Kendisi icra etmektedir!.. Kanunu koyan, onu değiştiremez mi? Daha önde gelen, "kanun" mudur; yoksa "o kanunu koyma selâhiyeti ve kudreti" midir?

Yaratıcı'nın yaratmasının hem "ibda" (hiç yoktan yaratmak) hem de "inşa" (mevcut maddelerden yaratmak) şeklinde olduğuna dair misaller, bilhassa her bahar mevsiminde tekrar bize gösterilmiyor mu?

Hiç yoktan varlık âlemini yaratan ve ona nizam veren kanunları Koyanı, kendi koyduğu kanunların esiri(!) gibi vehmetmek (hâşâ), onları değiştiremeyeceğini veya yeniden başka kanunlar koyamayacağını (hâşâ) zannetmek, O'na "noksan sıfatlar izafe etmek" anlamına gelir. Halbuki O, "noksan sıfatlardan münezzehtir" ve en mühim zikir kelimelerinden olan "Subhanallah" da bunu ifade eder.

KUR'AN'DA KIYAMETİ HABER VEREN ÂYETLER

Kur'an'da, halen içinde yaşadığımız bu dünya için Allah'ın belirlediği ömür müddetinin

sonunda bu dünyanın ve kâinatın değişime uğrayacağını bize haber veren çok sayıda âyet vardır. Bunlara "Kıyametle alâkalı âyetler" denilir. (Bkz: 73/14, 74/8-10, 81/1-6, 101/1-5, 75/1-15, 77/1-19, 50/20, 54/1-2, 54/46, 7/187, 25/25, 20/105-108, 56/1-10, 27/82-85, 15/85, 31/34, 34/3, 39/67, 40/18, 40/59, 42/17, 43/61, 45/27, 18/47, 18/8, 18/99, 16/61, 16/77, 21/1, 21/104, 21/109-111, 21/96-97, 21/98, 52/1-12, 67/25-27, 69/1-3, 69/13-17, 70/1-3, 70/5-14, 78/1-5, 78/17-20, 79/1-8, 79/34-36, 79/42-46, 84/1-6, 30/12-14, 33/63, 47/18, 55/40, 22/1-2, 22/7)

Bu âyetlerden başka, kıyametten bahseden çok sayıda da hadis vardır.

İnsanlar için imkânsızlık çoktur; fakat Allah için imkânsızlık yoktur. Allah isterse, her an her şey olabilir. Kıyameti de, kıyameti hatırlatan büyük âfetleri anında meydana getirmekte de Allah için hiçbir güçlük yoktur.

"Noksan sıfatlardan münezzeh ve her şeye kâdir olan Allah"ın kıyameti gerçekleştireceği, Kur'an'da—yukarıda bildirdiğimiz—çok sayıdaki âyetlerle ve Resulünün (asm) çok sayıdaki hadisleriyle kesinken; elbette kıyamete nisbeten çok küçük bir hadise olan "okyanusları aside dönüştürmeyi" de Allah istese, Kur'an'da Yasin suresinin son âyetinde bildirdiği gibi, sadece "Kün" (Ol!) emrini vermekle anında gerçekleştirebilir.

...

Bize düşen vazife; Allah'ın koyduğu "sebebler perdesi"ne takılıp kalmadan, "okyanusların aside dönüşmesini" de "olmayabilecek bir hadise" zannetmemek ve "Allah'a kullukta kusur etmemeye" çalışmaktır. ❖

Bereketin ve Malı Korumanın Sırrı Var mı?

MEHMET PAKSU

Uzun bir yolculuktan sonra yolu bir köye düştü. İyice susamış, üstelik acıkmıştı da. Gözüne kestirdiği bir evin kapısını hafifçe tıklattı. Kapıyı evin beyi açtı.

"Bir tas suyunuz var mı beyim, çok susadım da" dedi.

"Bir tas suyun adı mı olur kardeş, yoldan geliyorsun, görünen o ki, acıkmış olman lazım. İçeri buyur."

Daveti kabul etti. Serin bir köşeye çekildi oturdu. Hoş beşten sonra misafirin önüne sofrayı serdi. Birkaç parça yiyeceğin yanında bir tabağa da pekmez koymuştu. Pekmez misafirin hoşuna gitmişti...

Yıllardır uyguladığı bir âdetini anlatmaya başladı:

"Köye girerken gözünüze çarpmıştır. Önemli bir gelir kaynağımız üzüm bağcılığıdır. Benim de bir parça bağım var. Her sene hasat mevsimi olunca, üzümü keserim, suyunu sıkar, pişiririm, pekmez yaparım. Dört teneke pekmez çıkar. Üç tenekesini köylüye dağıtırım, bir tenekesini de eve bırakırım. Gelirken siz de görmüşsünüzdür. Bu sene bir çekirge âfeti geldi. Ne kadar yeşillik varsa, hepsini yedi bitirdi. Köyün bağları da bu felaketten nasibini aldı. Ne yeşil bir yaprak kaldı, ne de bir salkım üzüm...

"Ancak benim bağa hiçbir şey olmadı. Çekirge sürüsü benim bağa uğramadı, bir zarar da vermedi. Sapasağlam kaldı. Her sene olduğu gibi, bu sene de yine üzümü kestim, suyunu sıktım, pekmez yaptım, dört teneke çıktı, birini eve bıraktım, geri kalan üç tenekesini de köyde fakir fukaraya dağıttım. Bu yüzden, çekirge bütün bağları kırıp geçirdiği halde benim bağa dokunmadı."

Misafir hayranlığını gizleyemedi, Gözüyle görmüştü, o kadar bağın içinde tek yeşil kalan bir bağ vardı ve hayranlığını "Mâşaallah!" diyerek dile getirdi ve örnek davranışından dolayı ev sahibini kutladı.

...

Birkaç sene sonra bir yaz mevsimi, hasat zamanıydı. Ekinler biçilmiş, toplanmış, harman yapılmıştı. Harman yerlerinde tepecikler halinde buğday ve arpa desteleri vardı. Çiftçinin bir yıllık emeğiydi bu. Yıllık gelirini buradan karşılayacaktı.

Ancak acı haber kısa sürede her tarafa ulaştı: "Kilis"in harmanlarına ateş düşmüş, yangın bütün harmanları sarmıştı.

Çevreden duyanlar koşmuş, bir an önce yangını söndürmeye koyulmuştu. Kendisi de yerinde duramamış, bu insanların yanında yer almaya gitmişti. Gerçekten de manzara dehşet vericiydi. Alevler göklere yükseliyor, harmanlar cayır cayır yanıyordu. Fakat olanca gayrete rağmen harmanların büyük bir kısmı yanmış, öbek öbek kül yığınları olmuştu.

Ancak herkesi şaşırtan bir görüntü vardı, kül kümelerinin yanında. Yangının ortasında kalmasına rağmen koca bir buğday harmanı olduğu gibi duruyordu. Dev alevler orayı atlamış geçmişti. Harman sahibi ise harmanının yanında bekleyip duruyordu. Bir şaşkınlık içindeydi.

Yanına vardı. Sordu: "Kardeş, sebebi ne ola ki, herkesin harmanı yanıp kül olduğu halde senin harmanın böyle olduğu gibi kalmış? Yangından ve ateşten bir zarar görmedin?"

Harman sahibi üzüntülüydü, çünkü bütün komşuların bir yıllık emeği kül olmuştu; sevinçliydi, kendi harmanı kurtulmuş, sağlam kalmıştı.

"Ben" dedi, "her sene harmanı kaldırırken, içinden (öşrünü) onda bir zekâtını ayırırım, fakir ve muhtaçlara veririm, ondan sonra buğdayı ambara çekerim. Bu sebeple olsa gerek, Rabbim benim harmanı korudu."

Evet, hadis-i şerifler açıktı:

"Mallarınızı zekâtla koruyun. Hastalıklarınızı sadaka ile tedavi edin. Bela dalgalarına dua ve yakarışla karşı koyun." (et-Tergib ve't-Terhib, 1:520)

"Karadaki ve denizdeki bir mal ancak zekâtının verilmemesinden dolayı telef olur." (Feyzü'l-Kadîr, 5:437)

Yani, zekat, sadaka ve infak manevi bir sigortadır. ❖

Hayalin İçinden Öyküler

Müntehir

HÜSEYİN BURAK UÇAR

Genç adam gözlerini açtığında bir hastane odasındaydı.

Her şeyi bitirmek isterken yeniden başlıyor olmanın sebep olduğu tuhaf bir duygu kapladı içini.

"Ölmedim mi ben şimdi?" diye mırıldandı şaşkın bir halde.

Uzun zamandır planladığı bir şeydi yaptığı. Ona her zaman anlamsız gelen, özellikle de babasının ölümünden sonra anlamını tamamen yitiren hayatını sona erdirmek için yapmıştı bunu. Kendisine sorulmadan gönderilmişti dünyaya, o da kimseye sormadan gitmek istemişti. Kötü alışkanlıklarından vazgeçemiyor, annesine yük olmaktan, onu üzmekten başka bir işe yaramıyordu. Sadece ona değil, kimselere bir artısı yoktu ve yokluğu bir eksikliğe sebep olmayacaktı. Bu dünyanın da içinde olduğu ve milyarlarca yıldızın bulunduğu bu galaksiden milyarlarca daha vardı ve kendisi ne bir dünya ne bir güneş olmadığına göre, evrende yokluğu hissedilecek bir büyüklüğe de sahip değildi. Belki de anlam ölümde gizliydi. Belki hayat anlamsız, ama ölüm anlamlıydı.

Bütün bu düşüncelerle teşebbüs etmişti intihara. Fakat birçok şeyde olduğu gibi bunda da başarısız olmuştu.

Üzerinde kim olduğuna dair hiçbir bilgi bulunamamıştı. Acile getiren kişi, hastanedeki bir doktorun ismini vererek onun yakını olduğunu söylemişti. Başka bir bilgi vermeden ortadan kaybolmuştu.

Genç adam haline baktı. Oysa hiç kimsenin kendisini bulup kurtaramayacağını düşündüğü bir yer seçmiş ve kimliğine dair üzerine hiçbir şey almamıştı.

O sırada içeri giren doktorun,

"Aramıza dönmene çok sevindim. Fakat bizi epey korkuttun" diyen sesi ile düşüncelerinden sıyrıldı.

"Anlatmak istersen, iyi bir dinleyiciyimdir. Hatta diğer yakınlarından önce kız arkadaşını çağırabilirim buraya. Tanışmak isterim doğrusu."

"Evet" dedi genç adam, doktorun zannını boşa çıkarmak istemedi:

"Bana bir veda bile etmedi. Gittiği yeri öğrenince, size de haber veririm."

"Hiç merak etme. İnşallah önünde uzun bir hayat olacak ve karşına seni hak edecek biri mutlaka çıkacak. Şimdi söyle bakalım sen kimsin ve beni nereden tanıyorsun. Acile getiren kişi, görevlilere senin bir yakınım olduğunu söylemiş."

Genç adam doktoru daha önce hiç görmediğini ve onu hastaneye kimin getirdiği konusunda en ufak bir fikri olmadığını söyledi. Kendisinin ve ailesinin kimlik ve adres bilgilerini de verince, bu bilgilere çok şaşıran doktor, sesinde önleyemediği bir tedirginlikle:

"Bu verdiğin adres ve isimleri ben de çok yakından tanıyorum" dedi.

Fakat sözlerine devam edemedi. Çünkü verdiği isimlerin bu genç adamın ailesi olması mümkün değildi. Onların bu yaşta bir erkek çocukları olmadığını çok iyi biliyordu. Bir tür hafıza sorunu olabileceğini düşünerek ayrıntılı bilgiler istedi.

Babasının vefat ettiğini fakat annesinin sağ olduğunu, ayrıca kendisinden büyük üç kız kardeşinin olduğunu söyledi genç adam. İsim, adres, eş ve çocuklarla ilgili ayrıntılı bilgiler verdi.

Doktorun şaşkınlığı daha da artmıştı. Genç adamın ailem diye bahsettiği kişileri çok yakından tanıyordu. Anlattıkları her şey doğruydu. Sadece babasının vefat ettiği bilgisi tutmuyordu, bir de üç değil dört kız kardeş söz konusuydu. Onun öldüğünü söylediği kişi doktorun kayınpederiydi ve oldukça sağlıklı bir adamdı. Eşi kız kardeşlerin en küçüğüydü ve geçen yıl evlenmişlerdi. Ondan öğrendiği kadarı ile kayınpederi hep bir erkek çocuğu olsun istemişti fakat nasip olmamıştı. Bu konunun kayınpederinin psikolojisini bir dönem çok olumsuz etkilediğini, kayınvalidesi ile aralarında sorunlara yol açtığını, kayınvalidesinin birçok hastalık sahibi olmasında o dönemin etkisi olduğunu da çok iyi biliyordu. Çocuklar büyüdükçe ve yaş ilerledikçe bu hassas konu normale dönmüş fakat izleri tamamen silinememişti.

Yine de kendisinin bilmediği bir mesele olabileceğini düşündü. Eşi ile görüşerek akşama herkesi davet etmesini istedi ve çok önemli bir konu hakkında bilgi paylaşacağını söyledi.

Akşam konuyu tüm aile bireyleriyle paylaştığında onlar da çok şaşırdılar.

Kayınpederi:

"Sen de biliyorsun, Allah bize dört kız çocuğu nasip etti. Dört kızımız da çok şükür sağlıklı birer yetişkin oldular, çoluk çocuğa karıştılar. Aklınıza gelebilir diye söylüyorum, gayri meşru bir durum da asla söz konusu değil."

...

Ertesi gün karmakarışık duygular içinde genç adamı görmeye gittiler. Önce kameradan izlediler. Gerçekten de bu genç adamı ilk defa görüyorlardı. Fakat onun fiziksel yönden baba ile benzerliği inkâr edilemeyecek düzeyde idi. Babanın ve kendi eşinin gelmemesinin daha iyi olacağını düşünen doktor, annesini ve diğer kardeşleri hastanın odasına aldı. Genç adam hepsinden kendisini affetmelerini istiyor ve pişmanlığını dile getiriyordu. Fakat onlardan bu yakınlığı göremediği için de çok şaşırıyordu. Birer yabancı gibi davranıyorlardı. Eskiden olsa kendisinin bu hasta haline dayanamazlar yaşanan bütün olumsuzlukları unutarak çok daha yakın davranırlardı.

Genç adam annesine dönerek, onu yine üzmüş olmanın pişmanlığı ile seslendi:

"Anne seni tek başına bıraktığım için çok üzgünüm. Fakat benim sana yaşattığım sıkıntılardansa yalnız kalman senin için daha hayırlı olur diye düşündüm. Affet beni."

Kadın hiçbir şey diyemedi. Kendisine anne diyen bu genç adam bir yabancıydı onun için. Ve "geçmiş olsun" derken bir yabancıya söyler gibi söyledi bunu, daha fazlasını yapamadı.

Herkesin kafası çok karışmıştı. Doktorun odasında bir araya geldiler.

Doktor da şaşkındı:

"Gerçekten çok ilginç bir vaka. Sizin çocuğunuz olduğunu söylüyor fakat babasının yıllar

önce öldüğünü iddia ediyor. Siz haklı olarak, bizim hiç erkek çocuğumuz olmadı diyorsunuz. Biraz daha iyileşsin onu psikiyatri bölümüne sevk etmem gerekecek."

...

İlk seansta genç adamı uzun uzun dinledi psikiyatrist. Birkaç seanstan sonra kendisine ailesi olduğunu söylediği kişilerin genç adam ile ilgili düşüncelerini aktardı ve babası olduğunu ve öldüğünü söylediği kişinin de sağ olduğunu söyledi. Bunları bilmesinin tedavi sürecinin verimliliği için daha doğru olacağı düşüncesinde olduğunu belirtti.

Genç adam bütün bu olanların bir kâbus olma ihtimali ile yaşadı bir süre. Fakat kaç kez uyuyup uyandığı halde aynı gerçeklerle karşılaşınca bunların bir kâbus olduğuna dair ümidi kalmadı. Anlamsız bulduğu bir hayattan kurtulmak için ölümü seçmiş fakat ölmenin bile onun seçimine bırakılmadığını anlamıştı.

Psikiyatristin ricası ile evlerinde misafir ettiler genç adamı. Evi gezmesine, onların çocuğu olduğunu kanıtlamaya çalışmasına, şu ana kadar yaşadıklarını, aile ile ilgili sahip olduğu bilgileri paylaşmasına, fotoğraf albümlerini incelemesine izin verdiler. Arkadaşı olduğunu söylediği birkaç kişiyle ve akrabalarından bazıları ile görüştürdüler. Anlattıklarının doğru olmasına rağmen buna bir anlam verememeleri ve hiçbirisinin onu tanımaması daha da acıttı genç adamın yüreğini. Fakat onu en çok yaralayan, yıllar sonra sağ salim bir halde karşısına çıkan babası için bile bir yabancı olmasıydı.

Çeyrek asra yakın bir hayatı, çocukluğu, gençliği, anıları artık sadece hafızasındaydı. Onun olduğu bir fotoğraf, bir video ya da kayıtlı olduğu her hangi bir evrak yoktu. Bir kimliği bile yoktu.

...

Genç adam, annesi, babası ve kardeşleri için, hiç var olmamıştı.

Bu yaşadıklarını, aynı suçu işleyen herkesin yaşayıp yaşamadığı sorusu kafasına takıldı bir ara...

Belki de burası başka bir dünya diye düşündü. Ve belki de bu dünya onun gibiler içindi, istediği zaman ölebileceğini zannederek aynı suçu işlemiş kişiler için... ❖

Zihinsel Obezite

MEHMET TEBER

Obezite hepimizin bildiği bir kavram. Bedenin aşırı kilolu olması demek. Yani vücuda ihtiyacı olduğundan fazla gıda alınıyor. Bu gıda şeker, yağ ya da karbonhidrat olabilir. Bu fazlalık vücutta birikiyor birçok hastalığa da kapı aralıyor.

Bedende midemizin karşılığı, psişemizdeki, yani psikolojik yapımızdaki zihnimizdir. Çok yemek nasıl ki mideyi karıştırır, çok fazla bilgi de bazen insan zihnini karıştırır. Midemizde gaz oluştuğu gibi zihnimizde de gaz oluşabilir.

Aşırı gıda nasıl ki bir süre sonra obeziteye neden olur, çok fazla çer-çöp bilgi de zihin koridorlarında birikip bir zihinsel obeziteye neden olabilir.

...

Sağlıklı bir ebeveynlik için bilgi gerektiği doğrudur. Geçmiş ebeveynlerin derdi az ve yetersiz bilgi idi, onlar bilgiye ulaşmakta sıkıntı yaşıyordu. Kitap çok yoktu, ulaşılması meşakkatliydi, internet icat edilmemişti ve televizyonlardaki bilgi dolu içerikler çok kısıtlıydı. Onlar eksik bilginin kurbanı oldular.

Şimdiki derdimiz ise fazla ve gereksiz bilgi. Kitaplar, internet, uzmanlar çokça var ve artık bilgi, istemesek de gün içinde önümüze düşüyor. Sürekli soframıza bir bilgi tabağı getiriliyor, onu gönderiyoruz hemen diğer tabak önümüze konuluyor. Bazıları tatlı, bazıları acı. Soslu, eğlenceli bilgiler de var.

Atalarımız "Çok bilen çok yanılır." demişler. Önceki ebeveynler bilgi yokluğu ile yanlış yapıyordu, şimdi ise bilgi çokluğu kafa karıştırıp ebeveynleri yanlışa sürüklüyor.

...

Bu durumun önüne geçmek için herkese görev düşüyor aslında. Öncelikle uzmanların dikkatli olması gerekiyor. Uzmanlık ne söyleyeceğini değil ne söylemeyeceğini bilme sanatıdır. Psikologların bilmesi gereken her detayı, bilgiyi ebeveyne aktarmak marifet değildir. Elimizdekini değil, ebeveynlerin ihtiyacı olan kadarını sunmakla yükümlüyüz. Herkesi psikolog, pedagog yapamayız. Doğru da değildir. Uzmanlar süzmeden aktarırsa ebeveynler ister istemez alırlar ve sonrasında bu bilgi onlara yük olabilir.

Bilgi havuzundan seçerek ve süzerek sunum yapmak her uzmanın önceliği olmalıdır. Alt ıslatan çocuğu için "sanırım anal dönemde saplandı hocam" diyerek psikoloğa gelen bir ebeveyn, bilgi zehirlenmesi yaşamıştır. Burada kabahat ebeveynin değil bu bilgiyi herkese açık şekilde paylaşan uzmanındır.

...

Bir uyarıyı da ebeveynlere yapmakta fayda var. Öncelikle uzmanlara yönelik kurs, söyleşilere kenarından da olsa bir şey öğreniriz düşüncesi ile girme çabasını kenara bırakmaları gerekiyor. Oradan fayda alayım derken birçok gereksiz ve detay bilgi ile zihinsel obeziteye yürüyebilirler.

İkinci dikkat edilmesi gereken nokta ise bilgiye ihtiyaç anında ulaşmaktır. Mesela alt ıslatan çocuğu olan bir ebeveyn bu konuda bilgi arayabilir. Ama durduk yere buna dair okumalar yapmak bir ebeveynde gereksiz bilgi depolanmasına yol açar. Bu nedenle bir uzmana kulak verirken konunun kendi yaşadığı bir soruna ilaç olup olmayacağına da bakılmalıdır. Her önümüze gelen yemeği yemediğimiz gibi her duyduğumuz bilgiye de kulak vermemek gerekir.

Eğer bir ebeveynseniz ve bilgilerden ötürü zihinsel bulanıklık, kafa karışıklığı, doğruyu bilememe ve "öğğg" hissi oluştu ise gıda zehirlenmesi gibi bilgi zehirlenmesi yaşıyor olabilirsiniz.

Bu durumda zihinsel diyet ve detoks zamanı gelmiş demektir. Yani bilgi veren uzmanları bir süreliğine takipten çıkın, bilgi içerikli kitaplara ara verin, yeni eğitimlere katılmayı askıya alın. Hayatınızda edebiyata, sanata ve farklı etkinliklere yer açın. ❖

Boş Evin Kapısı Açılmaz

SELİM GÜNDÜZALP

Beş dakikalık bir farz namazın içinde bile ne kadar da zor odaklanıyoruz hedefe. Namaz biter, vesveseler gider. Hayalimizden ne geçerse geçsin, namaz sonrasında hiçbirini bulamazsınız. Bir an farkına varır insan; her daim bir mücadelenin içerisindedir. Yalnız değildir. Melek ilhamı ile şeytan tuzakları arasında insan. İradesiyle rotasına yelken açar...

...

Bir ana ömür sığar da, iki düşünce sığmaz bazen. Hayal düşüncenin gölgesidir.

Tut ki, bir çeşme başındasın. Elini yıkayıp, yüzüne su serpmedikten sonra serinledin mi sanırsın?

Gör ki, hayat böyle bir çeşme işte.

Bir anlık düşünce, düşünce eline; bir serinlik getiriyor ve sürebiliyorsan ellerini yüzüne, şükredebiliyorsan Rabbine kalan bu temiz duyguların için, çeşme başı hayal; düşünce başı hakikat...

Tut bir sarmaşığın elinden. Çıngıraklı eski kapıların üzerinden sarkan, o top top olmuş, yuvarlanmış, zarif duruşuyla taç olmuş bir hanımeli sarmaşığının, sakın ola ki gözlerini kapamadan çekmeyesin kokusunu içine.

Sesler, kokuları örter. Gözler kapanmalı gülleri koklarken. Mis gibi çiçek kokularını içine çekerken kapanmalı gözler hafifçe...

Burası önemli bir tefekkür sırrı: Ve sonra ilk defa görüyormuşçasına bakmalı, inceden inceye görmeli...

Ya eller ne güne duruyor? O lâtif kadife güller, hanımelleri, hercai menekşeler okşanmayı bekliyorlar...

Hayranlık duygusu ne için verilmiş sandın. Bir çiçeğe, bir kelebeğe, bir buluta bir dağa, bir gün doğumuna.. hayran olmamışsan, ben hayran oldum deme...

...

Hayat böyledir. Sen yaşamayı beklerken, olacak olan olur.

Kenarda, bir duvara yaslanmış, küçük bir bisiklet. Binip de gidesin gelir. Kollarda, dizlerde o eski derman nerede?

Hayal imdada yetişmese bisiklet hâlâ duvarda kalacak, paslanacak. Hayal işletir, çalıştırır düşünceyi. Şükür ki, hayali yaratmış Allah. Şükür ki, hayalin de ibadeti var. Şükür ki, hayalini israf etmeyen insanlar da var. Güzel gören güzel düşünür. Güzel düşünen güzel hayaller kurar, güzel rüyalar görür.

...

Uzaklardan bir ses duyardım. Tık tık tık tık tık tık... Aralıksız ve aynı ses... Nedir, nereden gelir bu ses, merak ederdim.

Ne olduğunu fark ettim. Meğer bir tenekenin üzerine düşen yağmur damlasının sesiymiş. Yanına yaklaşınca o güzelliği bulamadım. "Davulun sesi uzaktan hoş gelir" derler ya, damlaların zikri de uzaktan güzelmiş... Hayalimden bir zikir meclisi uçup gitti... Bazen sebebi bulmak sırrı kaybetmek oluyor işte...

...

Damlalar, düşerken zihnimin kapısını çalıyor. Israrla, sanki uyandırmak için. Sürekli uyarıyor damlalar. Bir kapı nasıl açılmayı bekliyorsa, bir fikir de öyle uyanmayı bekliyor içinde insanın. Gelip dürtmesini bekliyor. Boş evin kapısı açılmaz, boş kalpten düşünceler, tefekkürler nasıl doğar!..

Bir kelebeğin bahçedeki raksını seyrettim sabahların birinde. Çiçek açmış, nazlı nazlı güzelliğe durmuş, Rahman'ın binbir ince, narin sanatıyla donanmış, bodur kayısı ağacının beyaz çiçeklerine konsun diye heyecanla bekledim. Kondu da... Bir dalda iki çiçek; bir kelebek bir çiçek. "Hah!" dedim, "Şimdi yakıştı..."

Yakıştırana bak. Ama yakıştığına da sen bak. Başka kim bakacak! Çiçek de kelebek de bu güzelliklerden habersiz... Sen haberdarsın; çünkü bunlar senin okuman için... Okuyup da "okumayı öğreteni" tanıman, Ona şükretmen, eserlerine hayran olman için.

Düşünce içimde... Kanatlanır, heyecanla pır pır atar yüreği uçup gidiverecek bir kelebek gibi.

Göğü çaprazlamasına yaran, iki ayrı yönden fırt diye geçiveren kuşların geçişine de bigâne kalamaz insan ve sorar:

"Kim gökyüzünün trafiğini ayarlıyor?" "Evleri nerede bu kuşların? Nerelere sığınırlar? Nerede yaşarlar? Arkadaşları, yavruları kimlerdir? Kim bilir hâllerini Rablerinden başka, kim bilebilir?..."

...

Dilimde yâ Erhamerrahîmîn, yâ Erhamerrahîmîn...

...

Huzurun sabahında... Uykunun elinden kurtardığım anlık düşüncelerdi bunlar.

Ellerim duaya nasıl da acıkmış.

Dualı bir andı, dolu dolu bir andı bu.

Ah anlar, ah... Anlar ard arda geçer giderler; ama ömrün böyle böyle geçtiğini anlamayız.

Her an, bir diğer âna kapıdır. Boş evin kapısı açılmaz; anlarımızdan başlamalıyız doldurmaya...

Anlarımı, anlayayım diye veren Rabbime sığındım. ❖

Biyonik ve Sibernetik İnsanlar

NİHAL BALCI

Resim 1
@ intel

Resim 2
www.disabilitynewsservice.com

Bir bilim adamı olan Peter Scott, Stephen Hawking gibi, beynin zamanla kasları kontrol edebilme özelliğini kaybetmesine neden olan ALS hastalığına yakalanır. 2017'de hastalığı teşhis edilince bir karar alır. Çeşitli ameliyatlar, yüksek mühendislik ve yapay zeka ile yarı insan, yarı makine, dünyanın ilk sibernetik insanı, yani 'cyborg'u haline dönüşür.

Teknolojinin onu kurtaracağına inanır. Hızlıca ölüme doğru giden bir aday olduğunu fakat teknoloji ile çok iyi vakit geçirdiğini ve ölmek istemediğini söyler. Hem üzerinde yapılan bu uygulamalardan öğrenilenler ile, başka engelli insanların daha rahat hayatın içinde olabilmesine yardım edileceğini ümit eder. Kendi ifadeleri ile: "Ölümü kandırmak," artık onun için tam zamanlı bir iş haline gelmiştir.

Scott, hızla ilerleyen hastalığı için daha organ yetmezliği başlamadan bazı fonksiyonların makinalara devredilmesine çalışır. Zamanla hareket etmek, yutkunmak hatta nefes almak bile zorlaşacaktır. Örneğin, yüz kasları tamamen iflas etmeden önce bilgisayarda bir avatarını oluşturur. (Resim: 1-2)

2018'de ciddi bir ameliyatla, daha fazla besin emilimi için mide ve bağırsağına tüpler yerleştirilir. Kendi tükürüğünde boğulmayı önlemek için ses kutusu çıkartılır. Bundan sonra bir bilgisayar vasıtası ile konuşacaktır. Robocop filminde öldürücü darbeler ile yaralanan bir polisin yarı robot yarı insan bir hale dönüştüğü gibi, 2019'da cyborga dönüşümünü tamamlar. Hastalığı çok ilerlemesine rağmen makinalar yardımı ile ayağa kalkabilmekte, gözü ile bilgisayarı idare edebilmekte ve insanlarla iletişim kurabilmektedir. (Resim 3)

Tekerlekli sandalyeden ilk ayağa kaldırılışına olan tepkisini seyredince duygulanmamak mümkün değil.

Günde kaç kere kalkıp yürüdüğümü, kaç cümle kurduğumu, kaç kez yutkunduğumu düşününce ne kadar az şükrettiğimi anlıyorum. Bedavadan verilen tüm bu nimetler, hep yanımızda olunca nasıl da birden

@IMDb
Resim 3

@altlimbpro
Resim 4

kıymeti unutuluveriyor. (Resim 5)

Bu takma kol, kasa gelen sinyaller ile hareket ettiriliyor. Protez ile el sıkışabiliyor, eşya taşıyabiliyor, küçük demir paraları tutabiliyorsunuz. Lazer ışını, çakmağı, şarj için de kullanılan bir USB girişi, akıllı saati, ve hatta drone'u var. Yaklaşık 70,000 $. (Resim 5-6-7)

Amerika Savunma Bakanlığı tarafından yapılan resimdeki kol, Luke Skywalker'ın ardından, Luke Kolu olarak adlandırılıyor. Pek çok noktadan hareket ediyor, sert ve yumuşağı fark edebiliyor. Küçük bir üzüm tanesini de, bir matkabı da tutabiliyor ve dokunma hissini veriyor. Fiyatı 100,000 $ civarı. Fakat mühendisliği ve üretimi için 50 milyon dolar harcanmış.

"Dünyaları verseler tek gözünü vermezsin, iki gözünü verene neden secde etmezsin?" der Necip Fazıl. Peki ya bizler, şarj edilmesine gerek olmayan, hareket kabiliyeti mühendislik harikası, etten kemikten elimizi, kolumuzu, kalbimizi, böbreğimizi, ciğerimizi hangi dükkândan, ne fiyata aldık? Ne için ve nasıl kullanıyoruz?

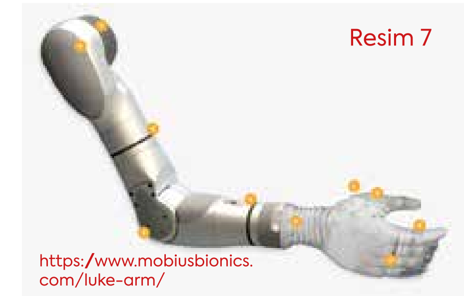
Öte yandan, böyle dertlerin bile, bir dermanı olması ve her geçen gün başka birinin bulunması insana ümit veriyor. Gelişmeler doğuştan veya daha sonra bir uzvunu kaybedenler için ve engelliliğin ortadan kaldırılıp herkesin topluma kazandırılması adına çok sevindirici.

BACAKLARI OLMAYAN ŞAMPİYON KOŞUCU

Daha 11 aylık iken iki bacağı da kesilen Oscar Pistorius böyle gelişmeler olmasa, bir sporcu olamazdı. (Resim 8) Pistorius engelli olimpiyatlarında madalyalar kazandıktan sonra Afrika ve Dünya Şampiyonalarına da katılmak istediğinde uzun tartışmalar başlar. Bazılarına göre takma bacakları, gerçek bacaklara göre daha hafif olduğu ve yorulmadığı için, diğer koşuculara göre avantajlıdır ve yarışlara kabul edilmemelidir. Bazıları ise iki bacağı da kesilmiş birinin avantajlı olabileceğini kabul etmez. Uzun adli davalar, araştırma ve hesaplardan sonra Pistorius yarışlara katılmakla kalmaz, Dünya Şampiyonasında bir, Afrika Şampiyonasında iki gümüş madalya kazanır.

Resim 5
@altlimbpro

Resim 6
DARPA

Resim 7
https:/www.mobiusbionics.com/luke-arm/

www.upi.com
Resim 8

Resim 9
https://www.ennomotive.com/inspirational-engineers-hugh-herr/

Resim 10

BİYONİK VE SİBERNETİK İNSANLAR ARASINDA NE FARK VAR?

Hugh Herr bir MIT profesörü ve aynı zamanda bir biyonik adam. (Resim 9) Dağcılığı sırasında yaşanan bir kaza sonucu genç yaşında iki bacağı da kesilmek zorunda kalmış. Birçok insana protez bacak takılmasında emeği var.

Protez takılmasında kol veya bacağın nasıl kesildiği önemli. Ayağınızı bilekten yukarı doğru kaldırdığınızda, bacağınızın ön kısmındaki kaslar kısalır, arka kısmındakiler ise uzar. Tersi hareketi yaparsanız bu sefer arkadaki kaslar kasılır ve ön taraftakiler uzar. Tüm bunlar olurken, tendonlardaki sensörler beyne haber gönderir. Görmeseniz de ayağınız nerede, hangi konumda bilirsiniz. Yapılan amputeler, işte bu haberleşmeyi keser. Normal bir protez takan biri, ayağının hareketini, nerede ve ne durumda olduğunu bakmadan hissedemez.

Resim 11

Hugh Herr'in protez bacakları bu şekilde olduğu için fantom bir farkındalık haricinde, gerçek bir hissi yok. O yüzden o biyonik bir adam. Fakat şimdi yeni ampute ameliyatlarda kaslara bağlı olan sinirler farklı bir şekilde bağlanarak üzerlerine yapay elektrotlar yerleştiriliyor. Biyonik bacaktaki küçük bilgisayarlar bu elektrotlardan gelen sinyalleri çözüp, protezdeki motorları bunlara göre kontrol ediyor. Bacak hareket edince, protezden sinirlere, oradan da beyine haber gidiyor. Böyle bir protezi takan birisi gerçek ayağı varmış gibi hissediyor ve hareket ettirebiliyor. Sinir sisteminden gelen uyarılar, refleksler ayağa iletiliyor. Ayaktan gelen uyarılar da beyine gidiyor. İletişim iki yönlü olarak gerçekleşiyor. Yani bu insan makineyle artık özdeş yaşıyor. Protez onun bir parçası oluyor ve bu insanlara biyonik insanlardan farklı olarak cyborg deniliyor.

19 yaşında boynu kırılan ve tamamen felç olan Ian Burkhart, bu durumda yapay zeka ve makinelerle elini kolunu, düşünceleriyle hareket ettirebilen ilk insan. (Resim 10-11)

Beynine yerleştirilen implant, kablolar ile bilgisayarlara bağlı. Artık kablosuz olan implantlar ve hatta derinin dışından elektrotlarla sağlanan beyin-makine bağlantıları da var.

HAL (hybrid-assisted limb) adlı dış iskeletlerle tamamen felçli olanların bile yürüyebilmeleri hedefleniyor. Elektrotlar ile beyin sinyalleri makineye iletiliyor. Makine onu giyen kişi için ve onun istediği tarzda hareket ediyor. (Resim 12-13)

HASTALIKLAR VE ENGELLİLİK HARİCİNDE BU GELİŞMELER İLE İNSANIN POTANSİYELİ ARTIRILABİLİR Mİ?

Resim 12
ComputerWeekly.com

İnsanın içine Allah tarafından, çekirdekler halinde çok farklı kabiliyetler yerleştirilmiş. İradesini doğru yerde kullanıp çalışınca, hem kendi kabiliyetleri gelişiyor, hem de çok insana fayda sağlıyor. Her türlü derde derman bulabiliyor. Elbette bu keşifler insanın potansiyelini artırma adına takma bacaklardan çok ileri gidecektir.

Önceleri tıbbi nedenlerle ayağa kalkamayanlar için üretilen dış iskeletler, sanayide kullanılmaya başlandı. İnsanların zihinleri ile kontrol edecekleri bu aletler ile ağır eşya kaldırarak çalışanların, bel ve sırt bölgesinin yükü azaltılınca, çalışanlar daha güvende çalışırken, şirketler daha fazla verim elde ediyor.

Bu aletlerle, az güçle, yüksek ağırlıklar kaldırılabildiği için, yaşlı, genç, kısa, uzun farkı kalmadan herkes istediği işi yapabilir. Farklı iskeletlerle çok yükseklere zıplayabilir, çok hızlı koşabilir. Amerika, Almanya, Çin ve Japonya bu konuda güzel ilerlemeler kaydettiler. (Resim 14-15)

Özellikle Japonya'da nüfusun yaşlı olmasının da tetiklemesiyle, her yaştan insanın rahatça iş gücüne katkı sağlaması için fiziksel sınırları aşmalarını sağlayacak aletler üzerine çalışılıyor. Üçüncü bir kol gibi... İnsan sırtındaki kaslar, yapay kaslar ile kuvvetlendirilip, sibernetik kanat takılması ile, ileride insanın uçması bile mümkün olabilir.

Leonardo Da Vinci der ki: "Bir kere uçmayı tattınız mı, artık hep gözleriniz gökyüzüne doğru bakarak yürürsünüz." Başarılar arttıkça ilerlemeler daha hızlı sürecektir.

Hem teknoloji sadece elimizde olmayacak. İçimize entegre edilecek. Biyolojik olan ve olmayan, insan ve makine arasındaki çizgiler bulanıklaşacak. Bu gelecekte insanlar, teknoloji ile yeni bedenlere kavuşabilecekler, yeni güçler kazanabilecekler.

ALETLER GİTGİDE DAHA KÜÇÜK HALE GELİYOR

Kalp pili, kalp atışlarını kontrol eden küçük bir bilgisayar. Şu anda kablosuz internete bağlanıp, hastanın durumunu hastanenin bilgisayarına iletiyorlar. Kalp atışları normal sınırların dışına çıkarsa, hastanedeki bilgisayar alarm veriyor ve tedavinin değişmesi için kalp piline internet üzerinden haber gönderiliyor. Fakat kalp pilini hackleyip bir insanın canına kastetmek de mümkün.

Secondsite adlı şirket, beyne yerleştirilen bir çip, ve bu çip ile etkileşim içine giren kameralı bir gözlük ile gözleri görmeyen insanların, tekrar görmesine sebep oluyor. (Resim 16)

Sağlık, hareket ve yük taşıma gibi fiziksel özellikler bir tarafa, makineler artık duygularımızı iletmede de kullanılıyor. Daha ötesi, 5 duyu teknoloji ile entegre edilip, transfer edilmeye çalışılıyor. Ericson, bunu web sitesinde "Duyuların İnterneti" olarak adlan-

Resim 13
Engelli insanlar için yapılan, beyin ile kontrol edilen bir dış iskelet.
© David Vintiner

Resim 14
www.limm.medium.com/

Güç artıran dış iskelet.
Resim 15
www.engadget.com

Resim 16

dırıyor. Örneğin, oturma odanızda artırılmış gerçeklik ile bir oyun oynarken, eğer bir sahil kenarında iseniz, yüzünüzde rüzgârı, sırtınızda güneşin sıcaklığını, denizin kokusunu dijital dünyada size hissettirecek aletlerin yapımı hedefleniyor. Koku ve tatlar için bu henüz yapılamamış olsa da, diğer duyular ile ilgili keşifler çok.

Cutecircuit'in ürettiği sarılma gömleği ile uzaktaki bir sevdiğinize telefonunuzla bir kucaklama gönderebilirsiniz. (Resim 17)

Gömleğin fiyatı 639 $. Mesafelerin uzaklaştığı, İnsanların bu kadar yalnızlaştığı bir dönemde böyle şeylere ihtiyaç duyulması ve şu an web sitesinden gördüğüm kadarı ile, üretilenlerin tamamı satılmış olup, ancak yeni üretim için, ön sipariş verebilecek olabilme, beni şaşırtmıyor. Yine de bu vesile ile sevdiklerimize sarılmanın bedava olduğunu hatırlatayım. Belki sarılmanın kimileri için paralı, hem de çok pahalı olduğunu düşünmek değerini biraz da olsun anlamamıza neden olur. (Resim 18-19)

Teslasuit ise kaslara elektrik uyarısı vererek, bir ekrandan seyredilen görüntüdeki kahramanın yaşadıklarını fiziksel olarak hissettiriyor. Bu artırılmış gerçeklik ile oyun oynama veya bir filmi seyretme tecrübesini daha derin bir boyuta

taşısa da asıl faydası, itfaiyecilik, askerlik gibi tehlikeli işler, boks ve dağcılık gibi sporlar için, tehlikenin içine girmeden, kısa sürede, hem de bir öğretmene ihtiyaç olmadan eğitimi sağlayabilmesi. (Resim 20)

Bu giysi ile kullanılabilen Tesla eldiven de gerçekten bir topu, silahı, neşteri tutuyormuş hissi veriyor ve farklı eğitimler için kullanılabiliyor. Teslasuit 12,999$, eldiven ise 14,999$. (Resim 21-22)

ÜNLÜ CYBORGLAR

İngiliz sanatçı Neil Harbisson bir devlet tarafından da tanınan ilk cyborg. (Resim 23) Doğuştan renk körü olan Harbisson dünyayı sadece siyah, beyaz ve gri olarak görür. 2004'te beynine bir anten yerleştirilir. Bu anten yardımı ile renkleri "duymaya" başlar. Her rengin farklı bir melodisi vardır. İlk başta bir çocuğun renkleri öğrendiği gibi hangi melodinin hangi renge karşılık geldiğini öğrenir. Bir süre sonra öğrendiği bilgi artık bir algı haline gelir. Rüyalarını renkli görmeye başladığında ise artık, anten, yazılım ve beyninin kaynaştığını hisseder. Gerçekten de beyni bu yeni duruma uyum sağlamak için değişmiş, yeni sinir ağları meydana gelmiştir.

Şu anda sıradan bir insanın görebileceği renklerden çok fazlasını, hatta kızılötesi ve UV ışınlarını da algılayabiliyor. Devlet, antenli pasaport fotoğrafını kabul etmeyince, Harbisson mahkemeye başvurarak, antenin artık kendinin bir parçası olduğunu savunur ve davayı kazanır. Artık bir pasaportta antenli bir insanın, yani cyborgun resmi vardır. Harbisson bir sanat galerisine gidip resimleri "dinliyor"; markete gitmek onun için bir konsere gitmek gibi. Önceden ona güzel görünen şeyleri, şimdi ise kulağa hoş gelen kıyafetler giydiğini söylüyor. Yediği yemeklerle şarkılar besteliyor, en sevdiği şarkıları yiyor. Güzellik anlayışı ise tamamen değişmiş: Pek çok insanın dışarıdan güzel göründüğünü, ama kötü bir melodisi olabildiğini söylüyor. (Resim 24)

Bir elektrik şirketinde çalışan Jesse Sullivan bir iş kazası sonucu 2 kolunu da kaybeder. 1 aylık bir komadan sonra kesilen sinirler göğüs kısmına alınır ve robotik kola bağlanır. Sullivan kolunu hareket ettirmek istediğinde beyinden bu kaslara haber gider ve kol hareket eder. Sullivan sadece beyin dalgalarını kullanarak kalem tutabiliyor, giyiniyor, boya yapıyor ve ev işlerine yardımcı oluyor. Bir obje üzerine ne kadar basınç uyguladığını, hatta sıcak ve soğuğu algılayabiliyor. (Resim 25)

Eklem hareketlerinin mühendisliği insanı hayrete düşüren, Nigel Ackland'ın robotik kolu ise herhalde Terminator'e en çok benzeyen kol. (Resim 26)

Bir gece sarhoş olup kendini kaybeden Cameron Clapp, tren yolu üzerinde bayılıp kalmasının ardından iki bacağını ve kolunu kaybeder. Üç farklı protez bacağı vardır. Biri yürümek, biri koşmak, biri de yüzmek için. Şu an kendisi gibi uzuvlarını kaybedenlere yardımcı oluyor, moral veriyor.

Nadya Vessey, bacaklarının normal gelişimini engelleyecek bir rahatsızlık ile doğmuştur. Kendisi için tasarlanan denizkızı kuyruğu görülüyor. (Resim 27)

PETER SCOTT'A NE OLDU?

2017'de ALS hastalığı teşhisi konulan Scott için doktorlar iki yıl ömür biçmişlerdi. Bir robotik profesörü olan Scott'ın kendinden sonra gelecek, aynı durumdaki insanların hayat kalitesini artırabilecek fikir ve girişimleri hayranlık uyandırıcı. Bizim gençlerimize de ilham olmasını ümit ediyorum. 64 yaşındaki İngiliz profesör, geçtiğimiz Haziran ayında dünyaya gözlerini yumdu. Dünyanın en yüksek teknolojisi kullanılsa, insan sayısız kabiliyetler kazansa, hatta iyimserlik ve güler yüz, tıbbın tahmin ettiği ömür süresini aşmaya bir sebep de olsa, ölüm ne kandırılıyor, ne de öldürülüyor.

İnsanlara faydalı olmak, dünyayı imar etmek çok güzel. Bu gerçeği de aklımızdan çıkarmadan...❖

Resim 27: http:/ english.cctv. com/20091215/101401_9. shtml

İnsanlık İnsana Hasret Kalmasın

AYTEN YADİGÂR

Hayatın son derece hızlı aktığı günümüz dünyasında sosyal, ekonomik ve siyasi sorunlarla boğuşuyor insanlık. Toplumun temel taşı olan aileden başlayarak diğer kurumlardaki işleyiş ve ilişkilerde yaşanan problemler karşısında tedirgin olmamak, endişelenmemek mümkün değil. Ailede çözülme, geçim derdi, eğitim sorunları, salgın hastalıklar, güvenlik, toplumsal dejenerasyon, siyasi tansiyon vs. Bir de ülke coğrafyalarını aşıp tüm insanlığı tehdit eden küresel sorunlar var gündemden düşmeyen. İklim değişikliği, kuraklık, toprağın ölümü(!), çevre kirliliği, canlı türlerinin yok olması, savaşlar, göçler vs. Adını ne koyarsak koyalım bu sorunlar bizi nihai noktada "insan"a götürüyor. Çünkü insan yapıp etmeleriyle hayatı etkiliyor, değiştiriyor, dönüştürüyor. Diğer yandan da yeni şartlar altında kendisi etkileniyor, değişiyor dönüşüyor.

İnsan, iki taraflı işleyen bir süreçte hem özne hem nesne durumunda. İnsanın ve insanlığın huzuru ve selameti için olumlu yönde değişim yaşanıyorsa ne alâ. Ancak insanı insanlığından eden, insanlığı insana hasret bırakan değişim ve dönüşümler karşısında kayıtsız kalınması düşünülemez. İyiliği tavsiye etmek, kötülükten sakındırmak noktasında, herkesin imkân dahilinde ve kendi etki alanı içinde yapabileceği şeyler olmalı. Dikkatleri insana ve insanı anlamaya yönlendirmek iyi bir başlangıç olabilir.

Akıp giden zaman içinde farklı dekore edilmiş bir dünya sahnesinde olsa da, farklı hayat enstrümanları kullansa da her nesil benzer insanlık hallerini tecrübe ederek yolculuğunu tamamlıyor aslında. Hayalleri, hayal kırıklıkları, hırsları, bencilliği, aceleciliği, nankörlüğü, yorgunlukları, düşüp kalmaları veya düştüğü yerden kalkmayı başarmaları... Merhameti, rikkati, diğerkâmlığı, adanmışlığı... Güçlü ve zayıf yanları ile insan işte... Kimler geldi, kimler geçti?..

Farklı insan profilleri geliyor akla...

1. Bir yanda ihtiyaç sahiplerine, onları incitmeden yardım ulaştırmak düşüncesiyle sadaka taşları sistemini hayata geçirenler... Buradan diğer fakirler de nasiplensin diyerek sadece ihtiyacı kadar olanı alma inceliği gösterenler... Diğer yanda başkasının malına çok rahat göz koyan, cadde ortasında insanların çantasını, cep telefonunu gasp eden, evini işyerini soyup soğana çevirenler... İnsanların bir konudaki bilgisizliğini veya zayıflığını şahsi menfaat elde etmek için fırsat bilip "nitelikli" dolandırıcılık yapanlar.

2022 Dünya Eşitsizlik Raporu'na göre, küresel nüfusun en zengin %10'luk kesimi küresel gelirin %52'sini alırken, en yoksul yarının payına düşen ise %8.5. Yoksulluğa bağlı sebeplerle küresel çapta her gün 21 bin insan hayatını kaybederken, dünyadaki en zengin 10 insan toplam 1.5 trilyon dolarlık servete sahipler.

2. Bir yanda çeltik tarlasında verilen emeğe, çekilen zahmete hürmetle tek bir pirinç tanesini dahi ziyan etmeme hassasiyeti gösterenler... Diğer yanda festival adı altında eğlence olsun diye bencilce davranıp tonlarca domatesi israf edenler...

Günümüzde her yıl 1.3 trilyon ton gıda israf edilirken, dünyada 800 milyonu aşkın insan açlıkla mücadele ediyor.

3. Bir yanda yediğini içtiğini nimet bilip onu bahşedenin adını anarak ağzına götürenler ve rızkı verene hamd edenler... Diğer yanda nimetleri sadece protein, karbonhidrat, yağ kaynağı olarak görüp öncelikle ne aralıklarla ve ne kadar "tüketmesi" gerektiğine odaklananlar...

"Yaşamak için yemek"... "Yemek için yaşamak"... Fiziksel açlık nihayetinde birkaç lokma yemek ve birkaç yudum içecek ile giderilebilir. Sadece fiziken doymaya odaklanıp ruhlarını ihmal edenler... Buna bir de yanlış yeme alışkanlıkları ve stresli hayat tarzı eklendiğinde, bir başka açlığa kapı aralanıyor. Duygusal veya hedonik açlık sarmalının insanı getirdiği nokta da çağın hastalığı obezite. Nitekim DSÖ verilerine göre dünyada 1.9 milyar fazla kilolu, 650 milyon obez insan var. Karnı aç olanlar gibi gönlü veya gözü aç olanlar da insan.

4. Bir yanda "Komşum henüz siftah yapmadı" diyerek müşterisini diğer esnafa yönlendiren ticaret erbapları... Diğer yanda maliyetleri azaltıp kârını maksimize etmeye çalışan ve hep çok kazanmak, en çok kazanan olmak hırsıyla rakiplerini piyasadan silmeyi "başarı" addeden işadamları...

Dayanışma ruhu, toplumsal iyiyi önceleme, birlikte kazanma ve birlikte yücelme anlayışından "İnsan insanın kurdudur" ve "Büyük balık küçük balığı yutar" diyenleri haklı çıkaran noktaya gelmek... Böyle değildik... Bize ne oldu?

5. Bir yanda mahallede cenaze olduğunda komşusunun üzüntüsünü paylaşanlar, ölümün uğradığı yakın çevrede bir duygudaşlık yaşandığının nişanesi olarak düğün veya kutlamalarını erteleyenler, televizyonlarını bir hafta kadar açmayanlar... Diğer yanda her saat başı televizyonlardan sosyal medyadan gelen ölümler, felâketler, zulümler ve gayri insani olaylara rağmen akıp giden insan hayatları, rutininden taviz vermeyen küresel çağın zaman, mekân, kendilik ve başkalarına dair tasavvuru açısından başkalaşmış insanları...

Bir haber: "Güney Kore'nin başkenti Seul'deki Cadılar Bayramı kutlamalarında yaşanan izdihamda 153 insan hayatını kaybetti, 150 kişi yaralandı. Bu felaket yaşanırken, bazı mekânlardan müzik sesi yükseliyordu ve insanların bir kısmı yanlarında gerçekleşen trajediden habersiz eğlenmeye devam ediyorlardı."

...

Dünyanın farklı yerlerinden, farklı hayatlardan ve hayatın farklı alanlarından alınan bu örnekleri çoğaltmak mümkün. İnsanı insan eden değerlerde yaşanan erozyon ile bunun insan teklerinde ve toplumsal hayatta nasıl yankı bulduğunun örnekleri bunlar.

Hasılı kelâm; dönüp dolaşıp "insan"a geliyoruz. Çünkü insanlar sahip oldukları değerlerden hareketle bir davranış ortaya koymaktalar ve bu değerler temelinde hayatı inşa etmekteler. Bugün insan onuruna yakışır bir hayatın inşası da insanı insani değerlerle donatmaktan geçiyor. "Beşer doğulur, insan olunur"... Bunun için en önemli alan, eğitim. Hayat boyu devam eden, her yaşta ve her zaman öğrenmeye, yenilenmeye, gelişmeye ve derinleşmeye ihtiyacımız var bilinciyle... Ta ki insanlık insana hasret kalmasın. ❖

Tesadüfün Sanatı

DOÇ. DR. RASİM SOYLU

Bir grup gerçeküstücü sanatçı bir araya gelerek eski bir kelime oyunundan yola çıkarak birlikte sanat etkinliği yaparlar. Herkes birkaç defa katlanmış bir kâğıda birbirlerinin yaptıklarını görmeden bazı figürler veya canlı organları çizerler. Kâğıt açıldığı zaman ortaya garip yaratıklar çıkar. "Müstesna Kadavra" adını verdikleri bu rastgele tasarımlar, tam da onların aradıkları şeydir.

20. Yüzyıl yenilik adına her şeyin denendiği bir dönemdir.

Bazı ressamlar, insanların tabiatı görmeye ülfet ettiğini ya da tabiattaki güzelliklerin etkisinden kurtulamadığını düşünüp tabiatı çağrıştırmayan soyut resimler yapmaya yönelirler. Çok farklı denemelerden birçok yeni sanat türleri ve akımları ortaya çıkar.

...

Noktalarla resim yapan sanatçılar Puantilist olarak tanımlanırken Picasso'nun geometrik biçimlerle yaptığı resimler Kübizm akımı olarak adlandırılır.

İçerisinde insan, hayvan veya bitki gibi somut figürlerin yer almadığı Nonfigüratif veya Soyut resim anlayışı yayılır.

Bazı sanatçılar deliliğin sanatı ile de uğraşır. Boyaları damlatarak veya duvara fırlatarak resim yapan Pollock gibi sanatçılar Aksiyon Paint ya da Soyut Dışavurumculuk olarak meşhur olurlar.

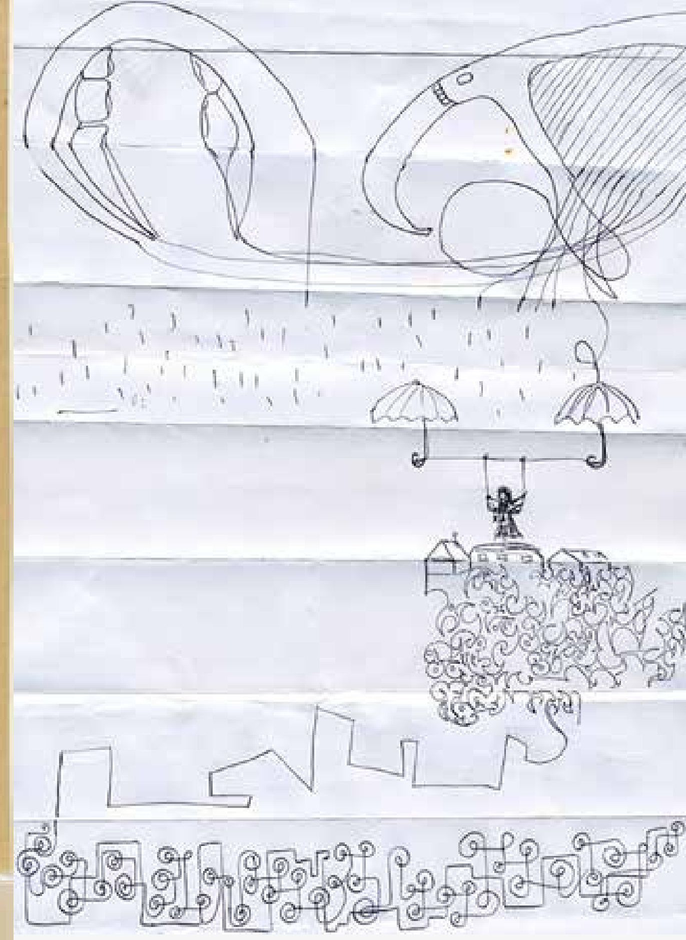
Salvador Dali, rüyaları ve fantastik bir dünyayı canlandırmaya çalışır. Bu tarz resimlere de Sürrealizm yani Gerçeküstücülük adını verirler.

Bazı sanatçılar da insan aklının yaratıcılığı kısıtladığı düşüncesi ile kendilerini uyuşturucu ile şuursuzlaştırıp bilinç dışı resimler yapmaya çalışır.

Duchamp ise, çılgın bir fikirle bir pisuvarı yani tuvalet taşını imzalayarak bir sergiye gönderir. Yani bir şeyi sanatçı imzaladıysa o sanat eseridir demek ister. Gerçi gönderdiği iş sanat eseri olarak kabul edilmez ve çöpe atılır.

Ancak komiktir ki çok geçmeden Modern Sanatlar Müzesi bunun bir kopyasını ondan isteyerek müzeye koyar. Duchamp'la beraber Kavramsal Sanat adı verilen yeni bir akım başlar ve günümüze kadar devam eder.

Geçenlerde 120 bin dolara satıldı diye haberlere çıkan duvara bantlanmış muz da kavramsal sanat olarak kabul edilir.

Yine kavramsal işler yapan Damien Hirst adlı bir sanatçının bir enstelasyon yani yerleştirme sergisinde yer alan kül tablası, temizlikçi tarafından çöpe atılınca kendisini daha çok başarılı hisseder.

Bazı sanatçılar da çılgınlıkta o kadar ileri giderler ki, Manzoni isimli bir sanatçı küçük konservelere koyduğu dışkıları "Artist Shits" etiketi ile sergiler. Tabi ki bu da modern sanatlar müzelerinde yerini alır. Öyle ki, bu sanatçı dışkı konservelerinden 40 adet satmayı başarmıştır.

Sanat Felsefesi ve teorisi ile ilgilenen yazarlar bunu sanatın sonu olarak tanımlarlar.

...

Sanat nereye gitmektedir. Sanat, yaratıcı tasarım ve biricik gibi kavramlarla akıllı tasarım olarak tanımlanırken, tesadüfle veya şuursuz olarak bir yere varabilecek midir?

Tesadüfen sanat olur mu? Bilinçsiz ve şuursuz sanat olur mu?

Bir grup Sürrealist yani Gerçeküstücü sanatçı bir araya gelerek eski bir kelime oyunundan yola çıkarak birlikte bazı sanat etkinlikleri yaparlar. Herkesin katlanmış bir kâğıda birbirlerini görmeden yazdıkları kelimelerden oluşan ilginç cümleler ve şiirler gibi, bu ressamlar da birkaç defa katlanmış bir kâğıda birbirlerinin yaptıklarını görmeden bazı figürler veya canlı organları çizerler. Kâğıt açıldığı zaman ortaya garip yaratıklar çıkar. "Müstesna Kadavra" adını verdikleri bu rastgele tasarımlar, tam da onların aradıkları şeydir.

Bu saçma sapan şekillere bakınca insan ister istemez yaşadığımız dünyadaki varlıkların ölçülü, hikmetli ve estetik tasarımlarına bakarak bu tesadüf olamaz diyor. Tesadüf olsa sonuç ortada. Yumurtadan Tavus kuşu yerine omlet, anne karnından da dünya güzeli bir bebek yerine patates gibi bir et yumağı çıkardı. ❖

Bir Kederin Hediyeleri

MECİT ÖMÜR ÖZTÜRK

Biz şifayı hasta olduğumuzda iyi olmamız için gönderilen bir takviye tecellisi olarak anlarız. İşin doğrusu şu ki ***şifa, esas ve daimidir.*** Hastalık, insandan cari şifa tecellisinin kısmen kesilmesiyle olur. Zira insanın sağlıklı olması için determinist anlamda hiçbir neden yoktur. Görünür gidişat onun sürekli hasta olabileceği şekildedir. Buna rağmen ona çoğunlukla şifa eriştirilir. Fakat bazen de eriştirilen bu şifada bir hikmete binaen kesintiler yapılır.

Biz, ferahlığı, musibete uğradığımızda gönderilen bir yardım şeklinde anlarız. Aslında ***esas ve daimî olan ferahlıktır.*** Hastalığın, cari şifanın kesintiye uğraması demek olması gibi, musibetler de cari ferahlığın kesintiye uğraması demektir. Esasında çevresel koşullar ve gidişata bakılınca insanın ferah olması için ortada ciddi hiçbir neden yoktur. Bizler ferahlık hep yansıdığı için mutluyuz. Ferahlık gelmediğinde, kısmen yansımadığında, yansımasına engel olunduğunda musibet var demektir.

Mesela görme kaybını ele alalım: İnsanın tam bir görmeyi hak edecek hiçbir çalışması, hiçbir emeği olmadığını düşünürsek "tam görme", özel bir tecellidir. Ekstra bir nimettir, fazladan bir bağıştır. Görme azalması gibi bir durumda ise bu bağışın azaltılması söz konusudur ki, o az görmenin bile kişi tarafından hak edildiğini söylemek mümkün değildir. Aslında her nimet fazladandır. Hakikatte her musibet de doğaldır.

Bazen nimetler kesilir, rızık noksanlaştırılır, şifa yerini hastalığa bırakır. Nimetler önceleri hep belli vakitlerde ve belli şartlarda gelirken artık aynı vakitlerde ve aynı şartlarda bile gelmez olur.

Meyve ağacı bir sene meyve verir ama bakarsın ertesi sene, etraftaki bütün koşullar benzer olmasına rağmen meyve vermeyebilir. Yağmurun yağması için bütün şartlar oluşmuşken bulutlar yağmur bırakmadan gidebilir. ***İnsanın duasına ve şükrüne her vakit vesile olması için yaşam işte böyle kurgulanmıştır. Böylece insanın o nimetlerden gaflet etmesi de engellenmiştir.***

Yaşadığı musibetlerde insanın hissesi az değildir. Yaşadığı felâketler, daha çok insanın hak ettikleriyle ilişkilidir ama insan, cezasını hak ettiği hâlde pek çok musibetten de korunur. Hak ettiği hâlde kaderin insana yaşatmadığı acıların listesi, başına gelenlerinkinden kıyas kabul etmez derecede daha uzundur.

Hepimiz hastalanmamıza veya musibete uğramamıza sebebiyet verecek birçok hata yapmışızdır. Herkesin hastalıkla sonuçlanabilecek yeteri kadar ihmali, musibetle sonuçlanmayı hak eden fazlasıyla kusuru mevcuttur. Şu anda bütün insanlığın yok olmasına yetecek kadar yanlış da yapılmış durumdadır. Kur'ân'da şöyle buyurulur: ***"...zulümleri sebebiyle insanları hemen cezalandıracak olsaydı, yeryüzünde hareket eden tek bir canlı kalmazdı."*** (Nahl, 61)

...

Bizler yokken var olduk. Taş olmadık, ağaç olmadık, hayvan olmadık; insan olduk. Üstelik insanlar içerisinde Müslümanlıkla şereflenenlerden olduk. Hayatımızın geneline bakıldığı zaman da çoğunlukla sağlık ve afiyetle nimetlendirildik. Ancak hak etmediğimiz halde gözümüzü diktiğimiz veya lâyık olmadığımız ya da kendi yanlış tutumlarımız yüzünden elimizden kaçırdığımız, bizde olmayıp başkalarında olan nimetlere bakıp şikâyet etmek hakkına sahip değiliz.

Hakkımız olmayan nimetlerin bize verilmeyişinden hoşnutsuzluk duymamız nasıl bir yanlışsa, daha fazlasını hak ettiğimiz halde hafifletilmiş musibetlerden dolayı şekva etmek de öyle bir yanlıştır. İnsaflı, izanlı ve geçmişte yaptığı yanlışların idrakinde olan bir insan, musibete giriftar olduğunda ondan daha büyük belâyı hak ettiğini ancak Rabbinin onu hak ettiğiyle değil çok daha hafif bir cezayla arındırdığını bilir.

"Şu bir gerçek ki biz insana rahmetimizi tattırdığımız zaman ona sevinir; yapıp ettiklerinden ötürü başlarına bir fenalık geliverse o zaman da insan pek nankör olur." (Şura, 48).

Hakikate bakılırsa hak etmediği hâlde muhatap olduğu pek çok ilahi nimetle sevinir, mutlu olur. Ancak kendi yanlışları sebebiyle o nimetlerin bazılarından mahrum bırakıldığında sanki önceleri hiçbir nimete nail olmamış, şimdilerde de sanki üzerinde başka hiçbir nimet tecelli etmiyormuş gibi Rabbine karşı nankörce bir vaziyete girer. Başına gelen felâketten ibret almak, dersler çıkarmak ya da meydana gelen o musibetin yaşanmasında maddi ve manevi hangi ihmallerinin hissesi bulunduğunu tespit etmek yerine ilahi boyuta karşı haksız bir suçlamaya girişir.

...

Esasında insan yaşamındaki zorluk ve acılara dört açıdan bakılabilir. Bunlar merhamet, hikmet, adalet ve rububiyettir. **Merhamet açısından** bakıldığında, insana keder veren musibet, daha geniş planda onu mutlu etmek gayesiyle vardır. Yoksa Rabbimizin merhameti, kişinin bu acıyı çekmesine müsaade etmezdi. **Hikmet açısından** bakıldığında, bu musibetin başkasına değil ona yönelmesinde, başka zamanı değil bu zamanı seçmesinde, başka şekilde değil bu şekilde olmasında çok derin anlamlar vardır. Bu olanlar boşu boşuna yaratılmış olamazlar. (Bu gizler ancak tefekkürle açılabilir.) **Adalet açısından** bakıldığı zaman, bu musibeti hak edecek hata ve günahlarının varlığından dolayı, insan bu musibetle o suçlardan arındırılmış olmaktadır. **Rububiyet penceresinden** bakıldığındaysa, Rabbimizin rububiyeti, yani terbiyecilik hususiyeti, bu musibetle insanı eğitmekte, olgunlaştırmakta, terbiye etmekte ve kemâle erdirmektedir.

Musibetlerin kaynağı insanın hataları ve günahları olsa dahi bu durum, musibetlerin birtakım nimet ve ödüllere sebep teşkil etmeyeceğini göstermez. **Musibetin birinci hediyesi,** başa gelmesine sebep olan kusur veya günahın affedilmesidir. **İkinci hediyesi,** gelecekteki başka nimet ve ödüllerin başlatıcısı olmasıdır. **Üçüncüsü,** gelmesi mukadder olan bir nimete engel olan o kusur veya günahın ortadan kalkmasıyla, kader yollarında takılmış bir veya birçok nimetin insana doğru yeniden yola çıkmasıdır. **Dördüncüsü,** musibetin günaha denk gelen cezadan fazla olması durumunda, birtakım umulmadık başka nimetlerin önünü açmasıdır. Her durumda musibetin varlığı eski hatayı siler; kaçırılmış nimetin önündeki engeli kaldırır ve insana yeni birtakım nimetlerin kapılarını aralar. Bu hediyelerden beşincisi ve en büyüğü ise dünyada çok bela çeken insanın ahirette çekmeme olasılığıdır ki, bundan daha büyük müjde ne olabilir? ❖

Fedakârlık Kolay mı?

MUAMMER ERKUL

Balkonumuzun hizasındaki elektrik direğinin tepesinde çalı çırpıdan bir yuva var. Yakında yapılmış olan o yuvanın içinde ise bir güvercin yatıyor...

Yağmurda, fırtınada, geceleri ve gündüz...

Soğuk olduğunda, sıcakta...

Bir hafta kadar önce, ayağa kalkıp yönünü değiştirirken gördüm; altında cevizden küçük yavrular vardı. Kafalarını bile seçemiyordum...

Fedakârlık kolay değil...

Bedeller bazen bir ömür bile olabiliyor.

Ve bunu en iyi bilen; güvercinin kendisi...

İnanıyor ve hayatının uzun bir dilimini o iğreti yuvanın üzerine seriyor.

Herkes; “soğuk” derken...

Herkes; “sıcak” derken...

Herkes; “yağmur, fırtına, karanlık” derken...

Veya herkes; “hava çok güzel” derken...

Güvercin inanıyor ki; o yuvadan **“kendisine benzeyen”** yeni güvercinler uçacak!

Her ödül bir bedel istiyor. ❖

Dili Zapt Etmek

Ve bir gün birileri “çenelerini tutmayı” akıl ediyor!..

Gelecek, işte o vakit onlara tebessüm etmeye başlıyor.

Kolay mı bu?..

Elbette değil.

İnsanın dilini zapt etmesi; gemi azıya almış atları zapt etmesinden bile zor.

Ama zarûrî...

Çünkü insan, gemi azıya alan atların çektiği arabada “meçhul bir akıbete” doğru gidiyor!..

Ve bir gün çenelerini tutmayı akıl ediyor birileri.

Ve bir gün dilini zapt edebilenler, dizginler elinde olduğu halde “istikametlerine doğru” at sürmeye başlıyor, kendinden emin...

Başarı; şarlamayabilmek.

Başarı; harlamayabilmek, parlamayabilmek...

Öyle değil mi?

Ne iyi ki, başkası değiliz...

Ama ne kötü ki başkası değiliz!

Elbette kendimiziz... Elbette kendimiz gibi düşünebiliriz... Elbette kendimizi ve düşüncemizi koruruz.

Bunlar elbette oluyor, olmalı ve olacak da.

Bunlar olduğu sürece de bir yerlere varacağız...

Ama başkası olmamamız; başkalarını anlamamıza ve onların da “kendileri” olduklarını kavramamıza engel mi?..

Bu, gene bizle ilgili.

Hem, varmak istediğimiz noktayla;

Ve hem de “kim olmak-kim bilinmek” istediğimizle ilgili...

Anlaşılıyor, değil mi?

İnek, inek olduğu için önüne çıkan her yeşili yer... Köpek, köpek olduğu için gördüğü herkese havlar.

İnsan, insan olduğu için dilini tutmayı düşünür!..

Duruma göre susmayı, duruma göre söyleyeceklerini yumuşatmayı... Yani söylemiş olduklarını henüz söylemeden; onların aksisadâlarını duymaya çalışır.

İşte “fark” budur...

İnsan ile hayvan arasındaki fark... Ve üstelik, insan ile “insan” arasındaki fark da budur...

Anlatabiliyorum, değil mi?

İnsanlar, insan oldukları için hata yaparlar değil mi? İnsanlar, insan oldukları için yanlış yaparlar, saçmalık yaparlar, aptallık yaparlar, değil mi?

Ve yine insan oldukları için bunları düzeltirler, değil mi?..

Bir inek, ot ile ekin arasındaki farkı neden düşünsün ki?..

Hata “insan” değil;

...insanın o an yaptığı şeydir...

Ve bir gün “çenelerini tutmayı” akıl ediveriyor birileri... İşte o an, gelecek tebessüm etmeye başlıyor onlara. ❖

Peygamberin Görevi

ÜMİT ŞİMŞEK

"Sana da, kendilerine indirilmiş olanı insanlara açıklaman için, Kur'ân'ı indirdik—tâ ki iyice düşünsünler."
(Nahl Sûresi, 16:44)

Bu âyet, Peygamber Efendimizin, Kur'ân'ı tebliğ etmekten başka, bir de onu açıklama görevinin bulunduğunu bildiriyor. Buna karşılık, bizim de, onun açıkladığı şey üzerinde düşünmek ve öğüt almak gibi bir yükümlülüğümüzün bulunduğunu hatırlatıyor.

Peygamberimizin bu görevi, aslında, Kur'ân'ın işlevini tamamlayan bir görevdir. Ve onsuz Kur'ân'ı düşünmek, hele onu hayata geçirmek mümkün değildir.

Gerçi bazı âyetlerde ***"Sana düşen tebliğden ibarettir"*** buyurulur. Öncesini ve sonrasını dikkate almadan, Kur'ân-Hadis ilişkisini hesaba katmadan bu ifadelere bakılacak olursa, Peygamberin işi, sadece Kur'ân'ı getirip bize ulaştırmaktan ibaretmiş gibi görünebilir. Ancak o âyetler, Peygamberimizin insanları doğru yola eriştirmek gibi bir sorumluluğunun bulunmadığını bildiren âyetlerdir; ***"Sen tebliğini yaptıktan sonra insanlar bunu kabul etmeyecek olursa, bundan sen mesul tutulmazsın"*** anlamını dile getirmektedir. Yoksa, bu âyetlerin, Peygamberi, evrak tebliğ eden bir postacı durumuna düşürmesi elbette ki düşünülemez.

...

Peygamberimizin Kur'ân'ı açıklama görevi öylesine geniş ve kapsamlı bir görevdir ki, bizim bu dini yaşayabilmemiz tamamen buna bağlıdır denebilir.

Bir defa, ibadetlere dair âyetler ve ahkâm âyetleri, Peygamberimiz tarafından açıklanmaya ihtiyaç gösteren âyetlerdir. Kur'ân bize namazdan ve namaz vakitlerinden genel ifadelerle söz eder; ancak bu emrin nasıl yerine getirileceğini, en ince ayrıntılarına kadar bize öğreten, Peygamberimizdir.

Diğer ibadetlerde de durum böyledir. Eğer Allah'ın Resulü bize öğretmeseydi, Kur'ân'ın zekât emrini ne şekilde yerine getireceğimizi biz bilemezdik. Zaten hadis kitaplarının tümü, Peygamberimizin Kur'ân'ı ya sözleriyle, ya da yaşayışıyla nasıl açıkladığını anlatan kitaplardır.

Kur'ân âyetlerinin doğru bir şekilde anlaşılmasında da Peygamberimizin hadisleri bize yol göstermektedir. Meselâ Tevbe Sûresinin 31'inci âyetinde geçen ***"Onlar hahamlarını ve rahiplerini rab edindiler"*** ifadesini Peygamberimiz şu şekilde açıklamıştır:

"Onlar hahamlarına ve rahiplerine ibadet etmediler. Fakat hahamları ve rahipleri bir şeyi helâl kılınca helâl sayıyor, haram kılınca da haram sayıyorlardı."

İsrâ Sûresinin 79'uncu âyetinde de ***"Rabbin seni Makam-ı Mahmuda eriştirir"*** buyurulmuş, Peygamberimiz ise bunu ***"şefaat makamı"*** olarak açıklamıştır.

Peygamberimizin Kur'ân âyetlerine dair bunlar gibi daha pek çok açıklamaları vardır. Özellikle, Kur'ân'ın Allah'a iman ile birlikte en önemli konusunu teşkil eden âhirete dair âyetleri açıklayan hadisler pek fazladır.

Şurası bir gerçek ki, Allah'ın Resulü Kur'ân âyetlerinden birini açıkladığı zaman, bu, herhangi bir beşerin açıklamasına benzemez. O, Kur'ân'ı indirenin verdiği yetki ve görevle açıklamasını yapar; biz de Kur'ân'ın bize yüklediği sorumlulukla onun açıklamasına tâbi olur, dinimizi ve Kur'ân'ımızı ondan öğreniriz.

...

Hiç kuşkusuz, bu dinin tek bir kitabı vardır; o da Kur'ân'dır. Ancak Kur'ân yalnız başına gökten indirilmemiş, onu açıklayan bir Peygamberle bize gönderilmiştir. Peygamberin bu konudaki görev ve yetkisine dikkat çeken daha başka âyetler de vardır. Peygamberimizin çeşitli hadislerinde de aynı durum vurgulanmıştır. Bu hadislerden birinde şöyle buyurulur:

"Sakın sizden birini, kendisine benden bir emir veya yasak ulaştığı zaman, koltuğuna kurulmuş, 'Biz Allah'ın kitabında ne bulduysak ona uyarız, başkasını bilmeyiz' derken bulmayayım!"

Kişi, isterse bu hadiste anlatılan kimse gibi, Allah'ın kitabında bulduğu şeyden başkasına uymayacak olsun; yine de Kur'ân'ı öğrenmekte Peygambere kulak verme görevi vardır. Çünkü elindeki Kur'ân'da bu açıkça emredilmiştir.

Konumuz olan âyette de belirtildiği gibi, Peygambere düşen açıklamak, bize düşen de iyice düşünüp öğüt almaktır.❖

HAZIR CEVAPLAR

HAZIRLAYAN: PINAR ÇAĞLAR

BİLDİĞİNİ SÖYLEMEK

Hz. Ali'ye (ks) sormuşlar:

"Yâ Ali, bildiklerinizden neden kimseye bir şey söylemiyorsunuz?"

Hz. Ali, öğretmekle ilgili bir düsturu da ders veren şu cevabı vermiş:

"Lâyık olanı bulduğumda ona anlatıyorum."

● ● ●

NİÇİN YAZIYORMUŞ?

Umberto Eco'ya niçin yazıyorsunuz diye sorduklarında şu cevabı verdi:

"Çocuklarım büyümüştü, artık kime öykü anlatacağım dedim ve yazıyorum."

● ● ●

KİMİN SÖZÜNE İNANILIR?

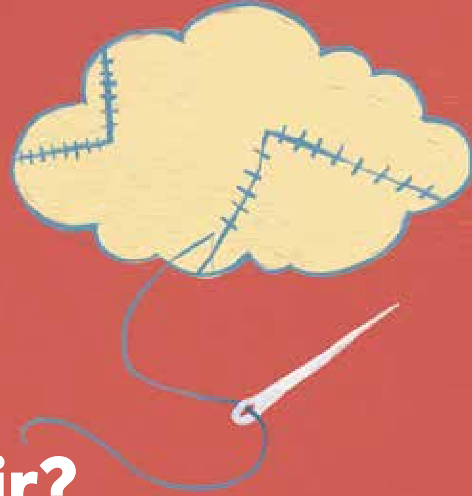
Zamanın halifesi, bir gün Kays bin Ahnef'i ile görüştüğünde dedi ki:

"Sen bizim aleyhimizde bulunmuşsun. Şöyle şöyle sözler söylemişsin!" demiş.

Ahnef bunları kabul etmemiş.

Halife, **"Canım, nasıl olur? Bunları, sözüne inanılır kimseler söyledi..."** deyince Ahnef, şu önemli cevabı vermiş:

"Birinden ötekine lâf yetiştirene 'gammaz' derler. Gammaz olanlar ise, sözüne inanılır kimseler değildir." ❖

Vicdan Nedir? Vicdan'ın Vuslatına Giden Yol!

FATİH BAHADIR KAYA

Vicdan[1] kavram olarak Kur'ân-ı Hakîm'de yer almamasına rağmen, çeşitli İslami ve bilimsel kaynaklarda varlığından ve işlevinden bahsedilir. "Bulmak, zenginleşmek, sevmek, üzülmek, öfkelenmek" gibi anlam çeşitliliği bulunan bu mefhumun insanın duygu dünyasına bakan boyutu olduğu gibi, hukuki, sosyal ve psikolojik vecihleri de bulunur. Bu yazı vicdanın insanın enfüsüne bakan işlevini ele alır; diğer boyutlarını burada ele almayacağız.

...

"Nokta-i iltisak"[2] olan vicdanın işlevini, kalbin "mazhar-ı hissiyatı"[3] olarak bizatihi "akla bir pencere"[4] olmasıyla tarif edebiliriz. Vicdan özellikle kalb ve akla nispeti içerisinde kavrandığında, insanın ibadetine[5] vasıta olur, hatta Rab ve İlahını tevhid edebilmesini ubudiyetleştirir.[6] Zaman ve suret olarak belirlenmiş kulluk türleriyle kuvvetlenen, zenginleşen vicdan; Allah'ın birliğini bilmeye mütemadiyen çalışarak diğer bütün duygulara en metin ve sabit bir kale olur.

Evet, vicdan ilk başta insanı hayvandan ve diğer varlık türlerinden ayıran bir hususiyeti gösterse de aslında hayvanat âleminde annelerin yavrularına izhar ettiği himayelerini de vicdan-ı hayvani olarak isimlendirebiliriz. **Peki, o zaman vicdan-ı insaniyi insana mahsus kılan nedir?**

...

Vicdan, gayb[7] denilen beş hakikatle irtibat ve iltisakı sağlayan enfüsî bir unsurdur. İşlevi bu gördüğümüz kevn ü zamandan hareketle insanın gayb dediği ve bildiği her ne var ise, onunla irtibat, iletişim, etkileşim ve geçişliliğini temin etmesidir. O böyle bir noktayken hem kalbin hissiyatlarının göründüğü, belirdiği, hatta gündüzün aydınlığı gibi aşikâr olduğu yer olarak akıl için de pencerelik vazifesini deruhte eder.

Fakat, vicdanın kalb ile akıl arasındaki işleyişine değinmeden önce, onu sekteye uğratan bir iki meseleden bahsetmek istiyorum. Fânilere bâki bir aşkla ve mana-i ismî ile bağlanması yanı sıra, maddecilik ve pozitivist nosyonları en derinine işleterek gözünü maneviyata ve maaliyata kapaması ile tek gözlülük derekesine inen vicdan, "nezzarlık (müfettişlik)" vasfını yitirir. Artık o kalb-akıl muvacehesinde onların manevi işleyişlerine katkı sağlayacak kıvamda müfettişlik yapamaz. Onların işleyişini engelleyecek engelleri def edecek mahiyeti yitirir. **Sadece bunu yitirmez, aslında letafet ve incelik dolu ulvi manaların seyyahı ve geçiş noktası iken, tedricen taaffün etmeye başlar.** İşte vicdan kendi ölümünün çanlarını, kendinlik murakabesini, radikal materyalizme ve saplantılı pozitivizme kaybetmekle çalmaya başlar.

Fakat, madde içinde manayı, şehadet içerisinde gaybı görmek ile memur ve muvazzaf olduğunu anlamasıyla, insanın enfüsünde diğer duygulara da münasebetini ikame etmeye başlar vicdan. Bundan dolayı vicdan insanı sadece afaktaki maddi müşahedelerinin arkasındaki gaybî mana boyutlarına vasıl etmez; sadece onların birbirine geçişliliğini sağlamaz. O aynı zamanda, iltisaklığını kalb ve akıl arasında yeni bir yol açmakla da gösterir.

Vicdan öyle bir unsurdur ki, kalb hissiyatlarıyla görünür, buradan hareketle akla gaybiyat için pencere olur; nitekim "pencere"[8] maddeden hareketle mana ve gayba baktırır. Muhabbetullahın mahalli ve kâşifi olan kalbten vicdana açılan yolda, sadece etkilenen ve tesir altına alınan vicdanın kendisi olmaz. Vicdan, hakikati itibarıyla kendi müfettişliğini, kâşifliğini ve ubudiyetini maksadına uygun ifa ve eda etmek için, akla pencereliği dışında başka bir ihtimalle arz-ı endam edemez.

Aslında vicdan iltisak noktası oluşuyla mezcettirdiği yalnızca kalb ile akıl değildir; aynı zamanda kalbin ve aklın kulluk ve ubudiyetlerinin kemalleri ve kıvamları olan muhabbetullah ve marifetullahı da telfik ettirir. **Evet burası bir meseleye işaret eder; muhabbetsiz marifet olamayacağı gibi, marifetsiz muhabbet de mümkün değildir;** mümkün olsa da her ikisi de kendine göre yarımdır, eksiktir, nakıstır.

Romantizmle rasyonalizm müstakil ve birbirine değmeyen yollarda(n) gittiklerinde ifrat ve tefrit arasında yalpalanmaları tarihçe tespit edilmişse de her türlü birleşmelerinden de istikametli bir yolun hasıl olduğu aceleyle varsayılmamalıdır. Aksine, kalb ve akıl arasındaki berzahî bir yolu doğru işleyen bir vicdanla açmak nasıl mümkünse, aynen öyle de az önce tarif ettiğim iki tipleme, olgu ve cereyan arasında da böyle bir vicdanî arabuluculuk gereklidir. Vicdan böyle bakıldığında yalnızca kişinin, bireyin ve insanın enfüsünde işleyen bir mana özü olmaktan çok daha fazlasına evrilir; o bunu ifa etmesiyle insanın her seferinde insanlar arası ilişki, iletişim ve etkileşiminde de muhabbetli bir marifet ve marifetli bir muhabbetin iltisakına vasıta ve geçiş alanı olur.

Neticede vicdana kendi şe'ni dışında doğru işlemeleriyle kuvvet veren, istikametli bir kalbin muhabbete ve müstakim bir aklın marifete çalışmasıdır. Sevilmeye lâyık olanlar sevilmeye lâyık oldukları vecihle sevildikçe; tanınmaya/bilinmeye liyâkat kesb etmiş olanlara marifetle âşinalaştıkça vicdan unsuru da peyderpey kuvvetlenir, parlar. Hissiyat ve bilginin izdiyadı nisbetince vicdanın da kemâli tezâhür ve tebellür eder. **O halde kemalata vasıl olmaya çalışan ve çabalayan insan, bilgiyle his arasında vicdanı işlettiren ve onu işlettiricisine intikal ve vâsıl ettiren bir yolu bulmalıdır.** Vicdanın vuslatı, vuslata giden yolda akıl-kalb ve dahi rasyonalizm-romantizm arasını dengelemesinde mahfuzdur. ❖

Kaynaklar: **1.** Vicdan'ın dört unsurunun "irade, zihin, his, latife-i Rabbaniye" olarak tarif edildiği metne burada kasten yalnızca atıfta bulunmuyorum. Daha sonra "Takva" başlıklı yazıda bu metne daha geniş yer vereceğim. **2.** Mesnevî-i Nûriye, Nokta Risalesi. **3.** İşârâtu'l İ'câz. **4.** Mesnevî-i Nûriye, Nokta Risalesi. **5.** İbadet ile namaz, oruç, zekât vs. gibi şekli belirlenmiş ve zamanı tayin edilmiş kulluk nevilerini kast ediyorum. **6.** Ubudiyet terimiyle tevhid hakikatinin, yani Cenâb-ı Hakk'ın birliğinin kul tarafından keşfedilerek ilan edilmesini kast ediyorum; bunun ama süresiz sürekliliğine vurgu yaparak. Ubudiyet mütemadi bir faaliyeti ifade eder. **7.** Mektûbât, 19. Mektup 4. Nükteli İşâret. "[1] Geçmiş zamana dair ve [2] enbiya-yı sabıkaya dair ve [3] hakaik-i İlâhiyeye ve [4] hakaik-i kevniyeye ve [5] hakaik-i uhreviyeye dair ihbârât-ı gaybiye" tanımı ile gaybın çeşitli boyutları ifade edilir. Fakat, bu yazı çerçevesinde bunların işlenmesi mümkün değildir. **8.** Risâle-i Nur'da "pencere" teşbihinin şehadette(n) gayba baktırmasına ünvan olduğu yer için bkz.: Mektûbât, 28. Mektup.

Çağdaş Hayat Felsefesi İle Kur'an'ın Hayat Prensiplerinin Karşılaştırması

İnsanı Hangisi Mutlu Eder: Çağdaş Yaşam mı, Kur'an'ın Prensipleri mi?

MEHMET DİKMEN

Çağdaş medeniyet, insanlık âlemine bilimsel ve teknolojik anlamda pek çok yenilik ve güzellikleri kazandırmakla beraber, kültürel anlamda getirdiği değer ölçüleriyle, insanları mutlu edememiştir. Aile ve toplumdaki krizleri, ahlaki yozlaşmaları, yıkımları önleyememiştir. Savaşları, hak ihlallerini, çatışmaları sona erdirmek bir yana, daha da artırmış ve körüklemiştir.

Çağdaş medeniyetin ortaya koyduğu bu tablo, onun materyalist felsefesinden, hayata maddeci bakış açısından ileri gelmektedir.

ÇAĞDAŞ YAŞAM FELSEFESİNİN İNSANLIĞA GETİRDİĞİ ESASLAR, HAYATA BAKIŞTA EMPOZE ETTİĞİ DEĞERLER NELERDİR?

Bediüzzaman Hz.leri, bu konuda özetle şu açıklamayı yapmaktadır:

- Çağdaş felsefe, toplum hayatında, istinad noktasını, yani varlığın temel dayanağını kuvvet kabul eder.

- Hayata menfaat doğrultusunda hedefler verir.

- Hayatın işleyiş kanununu cidal, yani mücadele bilir.

- Fertleri ve kitleleri birbirine bağlayan bağları, "aynı ırka mensup olmak" olarak tanımlar. Etnik milliyetçiliği ön plana çıkarır.

- Yaşamın gayesi olarak fertlere telkin ettiği görüş: Sadece insanın nefsani heveslerinin, ister meşru olsun, ister gayrimeşru, tüm meyillerinin tatminini sağlamak; ayrıca beşerin ihtiyaçlarını artıracak, tüketimi azdıracak bazı sefahat gereçlerini geliştirmektir. Hiç de zaruri olmayan bazı israf kalemlerini, insan hayatına reklam ve propagandalarla zaruret şeklinde yerleştirmektir.

ÇAĞDAŞ FELSEFENİN, HAYATIMIZA HÂKİM KILMAK İSTEDİĞİ BU DEĞER ÖLÇÜLERİ, İNSANLIĞA NE KAZANDIRMIŞTIR? UYGULAMADA NASIL BİR SONUÇ DOĞURMUŞTUR?

Özetle şöyle diyebiliriz:

- Kuvvetin doğurduğu sonuç, tecavüz/hak çiğnemek olmuştur. Kuvvetli olan haklıdır anlayışını doğurmuştur.

- Menfaat ekseninde yürüyen bir hayat anlayışı, bireyler ve toplumlar arasında boğuşmalara yol açmıştır. Çünkü herkesin çıkarını aynı anda karşılamak imkân haricidir. Çıkar çatışmaları kaçınılmaz hale gelmiştir.

- Hayatın kanunu kabul edilen cidal/mücadele anlayışı, çarpışmaları ve istismarları tüm acımasızlığıyla ortaya çıkarmıştır. Bu anlayışta barışa, uzlaşmaya, ateşkese yer yoktur. Çatışma kaçınılmaz bir gerçektir.

- Kitleleri birbirine bağlayan ırkçılık ilkesi ise, üstün ırk zihniyetini ortaya çıkarmış, kendini üstün ırk kabul eden ulusların, kendilerine göre soylu olmayan ırkları ve milletleri yutması ve köleleştirmesi sonucunu vermiştir.

- Hevesat-ı nefsaniyenin ve beşeri ihtiyaçların kamçılanması ise; ahlaki ve insani değerleri yok etmiş, israf ve tüketimi artırmış, insanları tembel ve fakir etmiştir.

Bu sebeple çağdaş felsefe, insanlığın ancak %20'lik bir azınlığına mutluluk ve zenginlik sağlarken, %80'ini de mutsuz, huzursuz, yoksul, mazlum durumuna düşürmüştür.

BUNA KARŞILIK KUR'AN'IN YAŞAM FELSEFESİ, HAYAT GÖRÜŞÜ, İNSANLIĞA ŞU DEĞERLERİ TELKİN ETMİŞTİR:

- Hayatın temel dayanağı kuvvet değil, 'hak'tır. Hak katında haklı olan güçlüdür. Kuvvetin de elbette insan yaşamında önemli bir yeri ve değeri vardır. Ama kuvvet hiçbir zaman hakkın yerine geçemez. Hakkın çiğnenmesine âlet edilemez. Kuvvet hakkı ayakta tutmak, kendini düşmanlarına karşı savunmak için lazımdır. Kur'an, hakkı esas alırken, kuvveti asla inkâr etmez. Bilakis hak ehlinin, bu haklılığını sürdürebilmesi ve hayata egemen kılabilmesi için güçlü olmasını onlardan ister. Kur'an "Düşmana karşı elinizden gelen her türlü gücü ve kuvveti hazırlayın." der. Peygamberimiz, "Kuvvetli mü'mini zayıf mü'minden daha hayırlı ve faydalı" bulur. Cehaletten, tembellikten, gayretsizlikten kaynaklanan zayıflığı reddeder.

- Hayata yön veren değer, menfaatlarını kollamak anlayışı değil; fazilet ve rıza-yı ilahiyi kazanmak ölçüsüdür.

İnsanın fıtratında elbette menfaatını düşünmek ve gözetmek vardır. Ama bu duygu, insanı haksızlıklara, zulümlere, acımasız rekabetlere itmemelidir. Meşru zeminde, her insan menfaatını arayabilir ve elde etmek için de gayret gösterebilir.

İnsan bazan hazır menfaat, yani dünyevi çıkarları peşinde koşarken, uzak menfaatlerini, yani sonsuz ahiret kazançlarını unutmaktadır. Sınırsız ve sonsuz bir menfaate, kişi, ancak amellerinde Allah'ın rızasını esas almakla ve fazilet üzere yaşamayı gaye edinmekle ulaşılabilir.

- Hayatın işleyiş kanunu, cidal ve mücadele değil, tüm varlıkları kuşatan yardımlaşma düsturudur.

Hayat tablosunda elbette mücadelenin de yeri vardır. İnsan, haklarını savunmak, kendini ve kutsal değerlerini korumak için mücadeleci olmak zorundadır. Başarının da mayasında, başarının önündeki engellerle mücadele etmek vardır.

Ne var ki yaşam tablosunda mücadele kareleri yer almakla beraber, tablonun bütününe bakıldığında, büyük bir yardımlaşma kanununun hükmettiği görülür.

Allah elementleri bitkilerin imdadına/yardımına, bitkileri hayvanların yardımına gönderdiği gibi; bitki, hayvan, tüm varlıkları da insanların yaşamına hizmetçi ve emrine âmâde kılmıştır.

Allah'ın yardımlaşma kanunu kainatta en geniş anlamıyla bu şekilde tezahür ederken, insan bedeninde de, bu düstur, organların birbirlerinin yardımına koşmaları, yenilen besin maddelerinin vücut hücrelerinin gıdalanması

için büyük bir işleme ve tasnife tâbi tutulmaları şeklinde ortaya çıkar.

- Fertleri ve kitleleri birbirine kardeş yapan bağ, Kur'an'a göre, ırklar, renkler ve genetik doku değildir. Çünkü insanın ne ırkını seçmek, ne de ten rengini ve genetik dokusunu belirlemek kendi elinde olan bir tasarruf değildir. Allah'ın takdiriyle ve tensibiyle gerçekleşen bir olgudur. Kitleleri birbirine kaynaştıran, kardeş eden asıl bağ, dindir. Yani aynı Allah'ın kulu olmak şuurudur.

Tüm insanlar, Âdem ile Havva'nın çocuklarıdır. Hilkat yönüyle kardeştirler... Onların ortak paydası, aynı Allah'ın kulu, tek bir ana-babanın çocukları olmalarıdır.

Aynı sınıfa mensup olmak, aynı vatanda yaşamak da bir kardeşlik ve birlik sebebidir. Sınıf şuuru, tarihte esnaf birlikleri olan ahilik teşkilatını ortaya çıkarmış; büyük bir mesleki dayanışma ve yardımlaşmayı netice vermiştir.

Vatan birliği de, insanın dünya hayatında huzurlu, güvenli yaşamasının teminatıdır. Malını, namusunu, hayatını korumanın garantisidir.

- Hayatın gayesi, Kur'an'a göre, nefsinin her istediğini, canının her çektiğini karşılamak değildir. Nefsin meşru ve helal dairedeki isteklerine onay vermek, gayr-i meşru heveslerine, haram meyillerine sed çekmektir. Helal daire, insanın keyfine ve ihtiyaçlarını karşılamaya yeterlidir. Harama el uzatmaya, göz dikmeye ihtiyaç yoktur.

- Çağdaş felsefe, insanın ruhi ihtiyaçlarını ve gelişimini hiç düşünmezken, Kur'an'ın hayat görüşü, ruhun ihtiyaçlarının karşılanmasına, sağlığının korunmasına ve manevi tekamül ve gelişiminin sağlanmasına büyük önem verir. İnsanı, ona yakışır bir olgunluğa çıkarmak, onu kâmil insan dediğimiz gerçek insan mertebesine ulaştırmak, güzel ahlak ve seciyelerle, temiz duygu ve hislerle süslemek, Kur'an hikmetinin ana gayesidir.

KUR'AN'IN İNSANLIĞA GETİRDİĞİ BU DEĞERLERİN FERD VE TOPLUM HAYATINDA NE GİBİ SONUÇLAR VERDİĞİNE GELİNCE:

- Hakkı hayatın temel dayanağı yapmak, ittifakı netice verir. Herkes haddini bilir, hakkına razı olur. Haksız bir işleme hayatında yer vermez.

- Fazilet ve rıza-yı ilahi düsturu büyük bir tesanüdü, yani dayanışmayı ortaya çıkarır. Çıkar çatışmalarını, menfaat çekişmelerini büyük ölçüde sonlandırır.

- Teavün, yani yardımlaşma düsturu, insanları birbirlerinin yardımına koşturur. Büyük bir yardım seferberliğine sebep olur. Bencilliğin, çıkarcılığın yerini, hayırseverlik, iyilikseverlik duyguları alır. "İnsanların en hayırlısı, insanlara en çok yardım yapan, faydalı olan kimsedir," düsturu, hayatın tüm alanlarındaki işleyişi kuşatır.

- İnsanların aynı Allah'ın kulu olarak birbirlerine kardeşçe bağlanmaları, toplumda birliği, dirliği, sevgiyi, saygıyı hâkim kılar.

- Nefs-i emmareyi gemlemekle bağlamak, ruhu kemalâta kamçılamakla serbest bırakmak ise; insanların hem dünyalarını, hem ahiretlerini mamur eder. Mutlu ve huzurlu kılar. Güzel ahlakın, ulvi duygu ve hislerin topluma egemen olmasını sağlar.

Görüldüğü gibi, insanlığın ve her bir insanın aradığı, huzur, güven, mutluluk ve diğer güzelliklere, Kur'an'ın esaslarını hayatımıza taşımakla ulaşabiliriz. Yoksa çağdaş felsefe, modernizm ve Batı medeniyetinin hayatımıza taşıdığı değerler tecrübe ettiğimiz gibi, acı, gözyaşı, savaş ve mutsuzluk üretmektedir. Her iki hayatın mutluluğu Kur'an'a tâbi olmaktadır.❖

Aklını Kullanmak ve Öğrenme Yöntemi

PROF. DR. OSMAN ÇAKMAK

Eğitimdeki tuhaflıkları; mesela "faydasız bilgi yükleme" ve "sınav odaklı eğitimin" garipliğini öğrenciliğimin daha ilk yıllarında farketmiş ve arayışa geçmiştim. Çünkü çoğu hocalarımız bilgiyi aktarıyor ama ne işe yaradığından pek söz etmiyorlardı. Bir tür "faydasız bilgi" yükleme işi idi hocaların yaptığı. Bense, yüzeysel öğretilen bilgileri, farklı kaynaklardan kökleri ile derin ve etraflı bir şekilde öğrenme çabası içine giriyor, konuyu esaslı bir şekilde anlayana kadar peşini bırakmıyordum.

Hz. Peygamberimizin buyurduğu gibi, *"Allah akıldan daha değerli bir şey yaratmamıştır."* (Gazali, İhya, 1/217) O halde bir öğrenme programı ile yaratılan insanoğlu için en önemli eğitim kazanımı, aklın kullanılmasının öğrenilmesidir. Eğitim eğriyi doğrudan ayırt eden selim bir düşünce sistemi ve doğru bir bakış açısı kazandırmıyorsa o eğitimde hayır yoktur.

Maalesef çoğu hocalarımız bilgi yüklemeye ve aktarmaya odaklanıyorlar; düşünmeyi, araştırmayı ve uygulama yapmayı ıskalıyorlar. Böyle bir pasif eğitim ortamında düşünme melekeleri gelişmiyor. Halbuki ayette ne buyuruluyor? *"Allah aklını kullanmayanlar üzerine pislik yağdırır."* (Yunus, 101)

Kuran'da "kitap yüklü merkep" benzetmesi vardır. Bu benzetme sahibine ve topluma fayda vermeyen bilgiye örnektir. Cemil Meriç bunu *"malumat istifçiliği"* diye nitelendirir. Bir diğer tabirle *"bilgi hamallığı."*

Doğru soru sormayı ve sorgulamayı daha ilk okuldan itibaren öğrenmiş olmam bana eğitim hayatımda çok kapılar açtı. Lisansüstü eğitim dönemlerinde ve sonrasında da faydasını gördüm. Üç ülkeden (Almanya, İngiltere, ABD) araştırma bursu kazandım. Seçkin ve üst seviye birinci sınıf bilimsel çalışmalarımız ve yayınlarımızla yurt dışındakilerle yarıştık. TÜBİTAK projeleri tamamladık. Performans ödülü alan TÜBİTAK projelerimiz oldu. Çeşitli bilim ödülleri aldık. Yetiştirdiğimiz öğrencilerimiz ülkemizin önde gelen bilim adamları arasına girdi.

Yol ve yöntemi biliyorsanız ve problemlerle baş etmeyi öğrenmişseniz, bahanelerin arkasına sığınmıyorsunuz. En olumsuz şartlarda bile en iyi sonuçları alabiliyorsunuz. Hatta çevrenize örnek oluyor; şevk unsuru haline geliyorsunuz. Bu ülkenin imkânları ile "süper lige" çıkabilirsiniz. Eğitim ve araştırma hayatımızda hep "süper ligde" kaldık ve yaptığımız işleri el yordamı ve göz kararı ile değil, profesyonelce yapmayı öğrendik (Ülkemizde sporcu ve magazinciler, bilimcilerden daha gözde olduğu için konu anlaşılsın diye böyle bir terim kullandık. Bağışlayın). Önemli olan ülkemizin zor şartlarında iyi örnekler çıkarmak ve memlekete faydalı olmaktır. Dış ülkelere kapağı atmak dışarıya hizmetçi olmak maharet değildir. ❖

Medeniyet Nedir?

PROF. DR. ŞADİ EREN

Tarih, hafızamızdır.[1] Tarih, insanlığın geçmişini anlatır, geleceğine yön verir. ***"Geçmişi olmayanın geleceği de olmaz."***[2] Geçmişimiz köklerimizdir. Ağacın kökleri ne kadar sağlamsa, meyveleri de o kadar kaliteli olur. Bu yönüyle ***"istikbal köklerdedir"***[3] denilebilir. Geleceğin semasına yükselmek, köklerimizi bilmeye ve ders almaya bağlıdır. ***"İstikbal, maziden doğacaktır, mazinin bütünü ile kavranmasından."***[4]

Merhum Mehmet Akif şöyle der:

"Geçmişten adam hisse kaparmış, ne masal şey!

Beş bin senelik kıssa yarım hisse mi verdi?

Tarihi, tekerrür diye tarif ediyorlar.

Hiç ibret alınsaydı tekerrür mü ederdi?"[5]

Tarihin "siyasî, askerî, coğrafî" gibi kısımları vardır. Medeniyet Tarihi de onun önemli kısımlarından biridir.

Kur'anın bildirdiği üzere, insan yeryüzünün halifesidir.[6] Tabir yerindeyse, insana "yeryüzünü imar görevi" verilmiştir. Hz. Salih, bunu kavmine şöyle tebliğ eder:

"Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka ilahınız yoktur. Sizi yerden (topraktan) yaratıp, orayı imar etmenizi dileyen O'dur."[7]

Ayette geçen "istimar" kelimesi, umran kökünden gelir. Ayet, bir yönüyle ***"medeni olmayı emretmek"*** olarak değerlendirilebilir.

...

Medeniyet; yaşama biçimimiz, insanlarla olan bağlantımız, hayat tarzımızla ilişkili bir kavramdır.[8] Medeniyet kavramı on sekizinci yüzyıl Fransız düşünürlerince "barbarlık" kavramının karşıtı olarak geliştirilmiştir. Medeni toplum ilkel toplumdan farklıdır; çünkü medeni toplum yerleşmiş, kentli ve okur-yazar bir toplumdur. Medeni olmak iyi; medeni olmamak ise kötü bir şeydir.[9]

...

Toplumların medeniyet merhalesinden önce vahşet ve bedeviyet dönemleri vardır. Ancak bunu "tarihin düz akışı" şeklinde de anlamamak lazımdır. Çünkü günümüz şartlarında da "şehirleşme, teknolojik gelişmişlik, evrensel kültürel değerler" gibi yönlerden insanlığın ilk devir görüntülerini görebileceğimiz ilkel toplumlar da bulunmaktadır.

...

Medeniyet ifadesi "şehir" anlamındaki "medine"den gelir. Mukabili, bedeviliktir. İnsanların sosyal ilişkilerinin pek de olmadığı küçük yerleşim yerlerinde medeniyet meydana gelmez. Mağara insanının medeniyetinden söz edilemez. Nitekim ***"İslam Dini de medeniyetle ilgili kalıcı adımlarını Medine'de atmıştır."***[10]

Ancak bu genel ifadelerden hareketle küçük yerleşim birimlerinde yaşayan herkesi ilkel ve bedevi görmek yanlış olur. Çünkü ***"genellemeler genelde yanlıştır."*** Genel hükümlerin istisnaları da olabileceği göz ardı edilmemelidir. İtibar, ekseriyetedir. Bu noktada Necip Fazılın şu ifadelerini hatırlayabiliriz:

"Zaman, korkunç daire; ilk ve son nokta nerde?

Bazı geriden gelen, yüz bin devir ilerde!"[11]

Medeniyet, günümüz Arapçasında daha çok "hadâra" kelimesiyle ifade edilir. Eskiden ise aynı kavram "imar, umran" kelimeleriyle ifade edilmiştir. Bizde "medeniyet" şeklindeki kullanımı 19. yüzyıla dayanır. İngilizce'de ise aynı kavram "civilisation" kelimesiyle anlatılır.[12]

Günümüz Türkçesinde medeniyet yerine "uygarlık" kelimesi kullanıldığı da olur. Bu, ***"belli yasalara uyarak şehirde yaşayan halk"*** manasındaki "uygur"dan türetilmiştir.[13]

Günümüzde medeniyet terimi esas itibariyle üç ayrı anlamda kullanılır:

1- Başkalarına karşı görgülü davranma konusunda insana kendini kontrol etme yeteneği veren kural ve değerler bütünüdür. Gündelik dildeki "medenî insan" deyimi bu anlamda kullanılır.

2- Gelişmiş olarak kabul edilen toplumu, gelişmemiş sayılan toplumlardan ayıran özelliklerdir. Bu anlamıyla medeniyet, insanlığın topyekûn ulaştığı birikim ve gelişmişlik düzeyini ifade eder.

3- Ortak özellikler gösteren sosyal gruplar veya bunların bütünüdür.[14]

...

Medeniyetin bir başka tarif ise şöyledir:

"Medeniyet, yazının kullanıldığı, şehirlerin ortaya çıktığı, siyasi teşkilatlanmanın olduğu ve ekonominin geliştiği kültürlerdir."[15]

Yani medeniyette,

- Yazı vardır, insanlar yazı vasıtasıyla fikirlerini, bilgilerini, bulgularını, tecrübelerini birbirine naklederler.

- Şehir vardır. Kalabalık ortamda insanlar iş bölümü yaparlar, birbirlerinin özelliklerinden, çalışmalarından istifade ederler.

- Belediye, adliye, hastane gibi teşkilatlanma vardır. Bu sayede insanlar daha rahat yaşarlar, insaniyete lâyık imkânlara kavuşurlar.

- Ekonomi gelişmiştir. Bu sayede insanlar ihtiyaçlarını daha kolay elde ederler. ❖

Kaynaklar: **1.** Bkz, Ziya Kazıcı, İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi, İFAV Yay. İst. 2010, s. 11 **2.** Ahmet Akgündüz & Said Öztürk, Bilinmeyen Osmanlı, OSAV Yay. İst.1999, s. 378 **3.** Mustafa Özel'in "İstikbal köklerdedir" adıyla yayınlanmış kitabı vardır. (İz Yayıncılık) **4.** Meriç, Sosyoloji Notları, s. 365 **5.** Ersoy, Safahat, s. 477 **6.** Bakara, 30 **7.** Hûd, 61 **8.** İsmet Özel, Üç Mesele, Şule Yay., İst. 2006, s. 16 **9.** Huntington, Medeniyetler Çatışması Ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması, s. 46-47 **10.** Aydın, Siyasetin Aynasında Kültür ve Medeniyet, s. 154 **11.** Necip Fazıl Kısakürek, Çile, b.d.Yay. İst. 1988, s. 404 **12.** Bkz. İlhan Kutluer, "Medeniyet" DİA, XXVIII, 296-297 **13.** Tahsin Görgün, "Medeniyet" DİA, XXVIII, 298; Kasım Şulul, İbn Haldun'a Göre İslam Medeniyeti, İnsan Yay. İst. 2011, s. 20. Cemil Meriç, uygarlık kelimesini şöyle değerlendirir: "Umrandan habersizdik, medeniyete de ısınamadık. İnsanlığın tekâmül vetiresini ifade için kendimize layık bir kelime bulduk: uygarlık. Mazisiz, mûsikîsiz bir hilkat garibesi." Umrandan Uygarlığa, İletişim Yay., İst. - 2013, s. 86. Yusuf Kaplan da bu kelimenin sadece mülk âlemine, yani sadece maddî olana baktığına, manadan uzak olduğuna dikkat çeker. Kaplan, "Medeniyet tasavvuru manifestosu", Yeni Şafak Gazetesi, 18 Ekim 2015 **14.** Şulul, İbn Haldun'a Göre İslam Medeniyeti, s. 20-21 **15.** İbrahim Sarıçam & Seyfeddin Erşahin, İslam Medeniyeti Tarihi, TDV Yay. Ankara, 2011, s. 2.

"Bir yazınızda 'aileyi yönetmek düşünceyi yönetmektir' diye ifade etmişsiniz. Bu ne demektir?"

FEYZULLAH AKDAĞ
Psikolojik Danışman

Soru: Hocam hayırlı çalışmalar dilerim. Yazılarınızdan bolca istifade ediyoruz ve bilinçleniyoruz. Son olarak bir gazetede aileyi korumak üzerine yazdığınız bir yazınızda aile düşmanı odakların aileyi yöneterek aslında düşünceyi yönetmeye çalıştıklarını ifade etmişsiniz. Aile konusuna bu açıdan hiç bakmamıştım. Lütfen bu konuyu biraz daha detaylı işler misiniz?

Cevap: Sizin gibi duyarlı insanlarımızın varlığı gelecek adına umutlarımızı diri tutuyor. İyi ki varsınız. Sorunuzda belirttiğiniz gibi aile kurumumuz özellikle son yıllarda gizleme ihtiyacı dahi duyulmaksızın açıkça saldırı altında. Gösterilerinde "aileniz batsın!" sloganları atabilecek kadar cüretkâr davranan bir ideolojiden bahsediyoruz.

Peki, bu ideolojinin aileyle ne alıp veremediği var? İşte bu konuda birçok kıymetli yazar ve düşünür önemli tespitlerde bulunuyor, ancak bahsini ettiğim konuya yeterince değinilmiyor diye düşünüyorum. Evet, bu ideoloji aileyi yıkmak istiyor ama sadece bununla yetinmek niyetinde değiller. Geleneksel aile kurumumuzu yıktıktan sonra "aile" kavramını kendi istekleri doğrultusunda yeniden dizayn etmek istiyorlar. Zira aile, düşüncenin başladığı yerdir. Eğer insanın dünyaya geldiği anadan itibaren "ne düşüneceğini?" ve "nasıl düşüneceğini?" kendileri belirleyebilirlerse istedikleri yeni dünya düzenini hiçbir engellemeyle karşılaşmadan kurabileceklerini biliyorlar.

Evet, aile insana "ne düşüneceğini" ve "nasıl düşüneceğini" öğretir. Düşüncelerimizin temeli olan kavramlar, zihnimizde şema adı verilen örüntülerin içerisinde değerlendirildikten sonra o kavrama yönelik alınacak tavır belirlenir. Herhangi bir kavram, olay ya da fikrin doğru-yanlış, iyi-kötü, ahlaki-gayri ahlaki vb olduğuna dair yargılarımız bu sürecin sonucunda oluşur.

Bahsini ettiğimiz şemaların oluşumunda önemli rollerden biri de referans çerçeveleridir. Referans çerçeveleri büyük oranda dinin, kültürün ve geleneklerin etkisiyle oluşur. Yani dinin, kültürün ve geleneğin iyi bulduğu davranışı iyi olarak kabul etmek; kötü dediği davranışı kötü olarak kabul etmek referans çerçevelerine örnektir. **Şemaların ve referans çerçevelerinin en yoğun ve en hızlı oluştuğu dönem çocukluk dönemidir.** Çocukluk döneminde çocukla en fazla temasa geçen her kimse çocuk onun şemalarını ve referans çerçevelerini alır ve hayatı bunlar aracılığıyla anlamlandırır. Yani **çocuk "ne düşüneceğini" ve "nasıl düşüneceğini" şemalar ve referans çerçeveleriyle yapar.**

İşte ailenin en önemli işlevi buradadır. **Çocuk sağlıklı bir aile ortamında büyürse bahsini ettiğimiz şemalar-referans çerçeveleri doğru kaynaklardan beslenerek sağlıklı bir biçimde oluşur ve gelişir.** Bu sayede çocuk, hayatı sağlıklı bir şekilde anlamlandırdığı gibi bir takım art niyetlilerin yanlış yönlendirmelerine de pabuç bırakmaz. En çok da bundan dolayı aile içi iletişimin iyi olmasını, çocuğun vaktinden önce anne babadan ayrılmamasını, erken yaşta bakıcı-kreş-bakımevine verilmemesini, çocukların ellerine kontrolsüzce telefon-tablet-bilgisayar verilmemesini, evlatlarımıza sahip çıkmamız gerektiğini her platformda anlatıyoruz. **Zira bu yaşlarda çocuk ile en çok temasa geçen ve kendini en çok sevdiren her kimse şemaları ve referans çerçevelerini o oluşturur.**

Sapkın düşüncelerden korunmuş çocukluk ve gençlik ancak sağlıklı bir aile ortamının varlığıyla mümkündür. Aile hayatının en önemli ve en temel fonksiyonu "ne düşüneceğimizi?" ve "nasıl düşüneceğimizi?" öğretmesidir. Özellikle çocukluk döneminde temelleri atılan bu düşünce süreçleri (şemalar ve referans çerçeveleri) sayesinde dünyaya, ahirete, insanlara ve olaylara bakışımız şekillenir. İşte tam da bu nedenden dolayı Hz. Âdem'den (as) beri yeryüzünün ilk toplumsal yapısı olan aile kurumumuz saldırı altındadır.

Sonuç olarak yukarıda bahsini ettiğimiz geleneksel aile kurumunu yıkıp, aile kavramını yeniden dizayn etmeye çalışanların en büyük amacı, çocuğun aileyle temasını en aza indirmek ve açtıkları gediklerden çocukla temasa geçmektir. Bu sayede din, kültür ve gelenekten arındırılmış şema ve referans çerçevelerini evlatlarımızın körpe dimağlarına enjekte edeceklerdir. Yani tabiri caizse evlatlarımızı kendi istedikleri gibi programlayacaklardır. Böylelikle kurmak istedikleri yeni düzene tüm benlikleriyle itaat edecek köleler yetiştirmiş olacaklar.

Ailede açılan en büyük gedik ekranlardır. Evde anne-baba dâhil tüm aile fertleri ilk fırsatta köşesine çekilip telefon, tablet, televizyon, bilgisayar karşısına geçiyorlarsa o evde çocukların şemaları ve referans çerçeveleri ekrana hâkim olanlar tarafından belirleniyor demektir. Bu süreç yavaş ve fark ettirmeden olmaktadır. Fark edildiğinde ise birçok şeyin telafisi maalesef çok ama çok zordur.

Eğer binlerce yıldır temellerini din, kültür ve geleneklerden alan aile kurumunu kendi sapkın ideolojilerine göre yeniden dizayn edebilirlerse çocukların ve gençlerin hayata bakış açılarını da kendileri yönetmiş olacaklardır. Yani bir başka deyişle aileyi yöneten düşünceyi de yönetir. Örneğin, biz aile için gelinin bir kadın, damadın ise bir erkek olması gerektiğini ve evlilik için nikâhın olması gerektiğini yukarıda bahsini ettiğimiz aile kurumunda öğreniriz. Bu öğrenme artık bizim referans çerçevemizdir. Bu düşünceyle büyüyen bir genç için erkek ve kadından oluşmayan ve nikâhın olmadığı bir yapı aile olamaz. Malum odaklar bu düşüncedeki bir genci kendi sapkın fikirlerine yöneltmek için çok zaman ve enerji harcar. Oysa daha bahsini ettiğimiz düşünce oluşmadan kendi fikirlerini aşılarlarsa çocuk artık onların istediği referans çerçevelerine uygun bir şekilde büyür.

Ailelerimiz, ebeveynlerimiz bu sinsi amacın farkında olarak evlatlarına sahip çıkmalıdır. Bunun için anne ve baba özgüven sahibi olmakla birlikte gelişime de açık olmalıdır. Çocuklarıyla ve gençleriyle iletişim kanallarını her daim açık tutmaya gayret etmelidir. Evlatlarımız en azından 0-6 yaş aralığında en çok anne ve babayla temas kurmalılar. Gençlere aile ortamını cazip kılmaya çalışmalıyız. Sanal dünya ve sosyal medya malum odakların pusuda beklediği alanlardır. Aileler en azından haftada birkaç gün de olsa evde ekranların açılmadığı "ekransız akşamlar" etkinlikleri yapmalıdır. Faydasını zamanla göreceklerdir.

Son tahlilde işimizin zor olduğunu ancak, ne olursa olsun Rabbimizin bizimle olduğunu unutmadan çabalamaya devam etmeliyiz. Zira O, ol der ve hemen oluverir. O'nun için zor diye bir şey yoktur. En büyük motivasyon kaynağımız Rabbimiz olmalıdır. ❖

Sorunuzu **ruhsalsifa@gmail.com** adresine yazın, cevaplayalım.

düşünceler

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

Dostlukların konuşmanın sonucunda oluştuğunu sanırız. Gerçekte dostluk dinlemenin sonucunda oluşur.
— DOĞAN CÜCELOĞLU

Kötü hâlini değiştirirsen iyi olursun.
— HZ. ABDÜLKADİR GEYLANÎ (KS)

Kesilmenin zahmetine katlanan elmas, pırlanta olur.
— CÜNEYD SUAVİ

Dünyaya karamsar bakan, herkesi kendisi gibi kötü sanır.
Ve bunun için herkesten nefret eder.
— B. SHAW

Unutma; güçlüğü kolaylık, çalışmayı başarı, karanlığı aydınlık ve sabrı zafer takip eder.
— ABDÜLKERİM CEYLİ

Sevgi bir inanç eylemidir. Kimin biraz inancı varsa onun aynı zamanda biraz da sevgisi vardır.
— E. FROMM

Konuşun, tanışın. Çünkü insan dilinin altında gizlidir.
— HZ. ALİ (KV)

Dünya herkese yetecek büyüklükte.
Bunun için başkasının yerini kapmaktansa, çalışıp kendi yerinizi bulun.
— C. CHAPLİN

Her şeyi anlamaya çalışmak bir hastalıktır.
— DOSTOYEVSKİ

Kardeşliğiniz ne kadarsa
Müslümanlığınız da o kadardır.
MEHMET ZAHİD KOTKU (RA)

Akıl fukara olunca, dil ukala olurmuş.
— NAMIK KEMAL

İyilik eden mükafat bekliyorsa tefecidir.
— CEMİL MERİÇ

Mezarlığa git de orada bir müddet sessizce otur.
Orada susanların sözlerini dinle.
— HZ. MEVLÂNÂ (KS)

HAL DİLİ

OSMAN SUROĞLU

kalp

Sonuçlar, birikimlerin çocuğudur...

Boş bardağı hiçbir damla taşıramaz!

M. Selahaddin Şimşek

